

Вінницький національний технічний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:

**«УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ ЗВ'ЯЗКУ
(НА ПРИКЛАДІ «ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА
«КИЇВСТАР»»)**

08-43.МКР.011.00.102 ТЧ

Виконав: студент 2 курсу магістратури,
групи МФКД-22м
спеціальності 073 – Менеджмент
Мотрук Денис Анатолійович

Керівник: д.е.н., професор кафедри ФІМ
наук. ступінь, вч. звання

Спіфанова І. Ю.

« 10 » 12 2023 р.

Опонент: к.т.н., доц. кафедри ЕПВМ
наук. ступінь, вч. звання

Ратушняк О. Г.

« 12 » 12 2023 р.

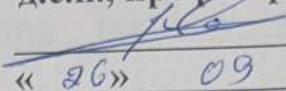
Допущено до захисту

Завідувач кафедри ФІМ

д.е.н., проф. Зянько В. В.
(прізвище та ініціали)

« 16 » 12 2023 р.

БІЛННЦЬКНН НАЦІОНАЛЬНН ТЕСХНЦНН УН-Т
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
Рівень вищої освіти II-й (магістерський)
Галузь знань – Управління та адміністрування
Спеціальність 073 – Менеджмент
Освітньо-професійна програма – Менеджмент фінансово-кредитної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри ФІМ
д.е.н., професор Зянько В. В.

« 26 » 09 2023 року

ЗАВДАННЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Мотруку Денису Анатолійовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ ЗВ'ЯЗКУ (НА ПРИКЛАДІ «ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «КИЇВСТАР»)

Керівник роботи Єпіфанова Ірина Юріївна, д.е.н., професор,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ВНТУ від «24» березня 2021 року № 65.

2. Строк подання студентом роботи: 10 грудня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: Коваленко Ю. М. Управління фінансовими активами. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2019. 497 с. Миськів Г. В. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях). Львів : Растр-7, 2020. 270 с. Мицак О. В. Міжнародні фінанси. Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2020. 195 с. Райтер Н. І., Івасів О. С. Власний капітал як основа здійснення господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Бізнес-навігатор. 2018. Вип. 1 (2). С. 188-192. Шевчук О. А. Державний фінансовий. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2020. 431 с. Дмитрук В. О., Максимець Ю. В. Сутність категорії «капітал підприємства» відповідно до сучасних досліджень в цій сфері. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» 2020. №5. Любохинець Л. С. Історичні віхи дослідження економічної сутності поняття капіталу. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. № 13. С. 3-9. Щербань О. Д., Невдачина О. І. Теоретичні аспекти визначення сутності та структури капіталу підприємства. Приазовський економічний вісник. 2019. Вип. 3 (14). С. 284-289. Піхняк Т. А. Гармонізація обліку власного капіталу в контексті

переходу до міжнародних стандартів. Вісник Хмельницького національного університету. 2019. № 6. Том 1. С. 136-141. Домбровська С. О. Структура капіталу підприємства: сучні проблеми та парадигма розвитку: монографія. Харків. «Діса плюс». 2020. 256 с, офіційний сайт Державної служби статистики України, фінансова звітність ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр., наведена в додатках

4. Зміст текстової частини:

у першому розділі – дослідити теоретичні основи управління капіталом підприємства, узагальнити особливості управління капіталом підприємства, проаналізувати методичні підходи оцінювання процесу управління капіталом підприємства;

у другому розділі – проаналізувати стан та перспективи розвитку підприємств галузі зв'язку, надати загальну характеристику ПрАТ «Київстар», проаналізувати фінансово-економічний стан та процес управління капіталом ПрАТ «Київстар» в 2020-2022 рр;

у третьому розділі – запропонувати пропозиції та рекомендації з вдосконалення процесу управління капіталом ПрАТ «Київстар».

5. Перелік ілюстративного матеріалу: Таблиці : Систематизація підходів до визначення змісту капіталу підприємства, Основні методики проведення аналізу стану управління капіталом на підприємстві, Основні методичні підходи до оптимізації структури капіталу, Динаміка доходів від надання різних видів послуг зв'язку за 2018-2021 роки, Частка ринку компаній мобільного зв'язку в Україні станом на 2022 рік, Аналіз обсягу продажів товарів (послуг) ключових підприємств телекомунікаційної галузі України за 2021 рік, Динаміка зміни абсолютних показників, які характеризують фінансовий стан ПрАТ «Київстар», Показники ліквідності ПрАТ «Київстар» та їх динаміка, Аналіз показників ділової активності ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр., Аналіз показників рентабельності ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр., Аналіз динаміки капіталу ПрАТ «Київстар» за 2020 рік, Аналіз динаміки капіталу ПрАТ «Київстар» за 2021 рік, Аналіз динаміки капіталу ПрАТ «Київстар» за 2022 рік, Аналіз показників, які характеризують капітал ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр., та їх динаміка.

Рисунки: Функції капіталу; Структура капіталу; Динаміка доходів від надання різних видів послуг зв'язку за 2018-2021 роки; Структура доходів від надання різних видів послуг зв'язку за 2021 рік; Частка ринку компаній мобільного зв'язку ПрАТ «Київстар» та його основних конкурентів; Матриця Бостонської консалтингової групи (BCG) на основі відносної частки ринку ПрАТ "Київстар" від «Vodafone»; Матриця Бостонської консалтингової групи (BCG) на основі відносної частки ринку ПрАТ "Київстар" від «Lifecell»; Динаміка складу та джерел фінансування майна ПрАТ «Київстар»; Напрями

управління капіталом ПрАТ «Київстар» з метою підвищення ефективності його використання.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Спеціальна частина	к.е.н., доц. кафедри ФІМ Ткачук Л. М.	29.08.2023р. 	08.12.2023р.

7. Дата видачі завдання «30» серпня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
Формування та затвердження теми магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	червень-вересень	Виконано
Виконання теоретичної частини МКР. Перший рубіжний контроль виконання МКР (1-й розділ МКР)	III декада жовтня	Виконано
Виконання аналітичної частини МКР. Другий рубіжний контроль виконання МКР (2-й розділ МКР)	II декада листопада	Виконано
Розробка рекомендацій а пропозицій. Третій рубіжний контроль виконання МКР (3-й розділ МКР)	I декада грудня	Виконано
Перевірка МКР на плагіат. Попередній захист МКР	II декада грудня	Виконано
Рецензування МКР	II декада грудня	Виконано
Захист МКР	III декада грудня (за графіком)	Виконано

Студент

_____
(підпис)

Керівник роботи

_____
(підпис)

Д. А. Мотрук
(ініціали та прізвище)

І. Ю. Єпіфанова
(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

УДК 338.45

Мотрук Д. А. Управління капіталом підприємств галузі зв'язку (на прикладі Приватного акціонерного товариства «Київстар»). Магістерська кваліфікаційна робота зі спеціальності 073 – Менеджмент, освітня програма – Менеджмент фінансово-кредитної діяльності. Вінниця: ВНТУ, 2023. 102 с. На укр. мові. Бібліогр.: 68 назв; рис.: 9; табл.: 14.

У магістерській кваліфікаційній роботі систематизовано отримані теоретичні знання та практичні навички із управління капіталом підприємства.

Дана робота складається із трьох частин. У теоретичній частині розглянуто теоретичні питання щодо управління капіталом підприємства та основні особливості його функціонування, а також проаналізовано методики проведення аналізу капіталу на підприємстві ПрАТ «Київстар». В аналітичній частині роботи розглянуто розвиток і перспективи підприємств галузі зв'язку, проведено аналіз основних показників фінансової діяльності та стану управління капіталом ПрАТ «Київстар». У прикладній частині роботи запропоновано заходи з підвищення ефективності діяльності підприємства та покращення стану управління капіталом на ПрАТ «Київстар».

Ключові слова: капітал підприємства, управління, галузь зв'язку, фінансове забезпечення, фінансовий стан.

ABSTRACT

Motruk D. A. Capital management of enterprises in the communications industry (on the example of Private Joint Stock Company "Kyivstar"). Master's qualification work on specialty 073 - Management, educational program - Management of financial and credit activities. Vinnytsia: VNTU, 2023. 102 p. In Ukrainian speech Bibliography: 68 titles; Fig.: 9; table: 14.

The master's thesis systematizes acquired theoretical knowledge and practical skills in enterprise capital management.

This work consists of three parts. In the theoretical part, the theoretical issues related to capital management of the enterprise and the main features of its functioning are considered, as well as the methods of conducting capital analysis at the enterprise "Kyivstar" PJSC are analyzed. In the analytical part of the work, the development and prospects of enterprises in the field of communication were considered, the analysis of the main indicators of financial activity and the state of capital management of PJSC "Kyivstar" was carried out. In the applied part of the work, measures are proposed to increase the efficiency of the enterprise and improve the state of capital management at Kyivstar PJSC.

Keywords: enterprise capital, management, communication industry, financial support, financial condition.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	12
1.1 Економічна сутність та особливості управління капіталом підприємства	
1.2 Методичні підходи до оцінювання стану управління капіталом підприємства	25
Висновки до першого розділу	34
2 АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПРАТ «КИЇВСТАР»	36
2.1 Аналіз стану та розвитку підприємств галузі зв'язку України	
2.2 Характеристика загального стану ПрАТ «Київстар»	42
2.3 Аналіз основних показників фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр.	54
2.4 Оцінка капіталу ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр.	70
Висновки до другого розділу	79
3 ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПРАТ «КИЇВСТАР»	81
3.1 Пропозиції з покращення фінансового стану ПрАТ «Київстар»	
3.2 Напрямки удосконалення процесу управління капіталом на ПрАТ «Київстар»	86
Висновки до третього розділу	92
ВИСНОВКИ	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	96
Додаток А (обов'язковий) Протокол перевірки навчальної (кваліфікаційної) роботи	104
Додаток Б (довідниковий) Фінансова звітність ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр.	105
Додаток В Ілюстративна частина	118

ВСТУП

Актуальність теми магістерської кваліфікаційної роботи. Зважаючи на те, що більшість підприємств галузі зв'язку має низький рівень прибутку, актуальним стає питання інвестування безпосередньо в працівників, а також організаційні об'єднання із іншими підприємствами у промислово-фінансові групи, створення об'єднань з метою здійснення спільних НДДКР. Тому в процесі управління капіталом для розвитку підприємства галузі зв'язку дуже важливим є аналіз ефективності його формування та використання, що є основою для визначення напрямів підвищення рівня конкурентоспроможності.

Питання, пов'язані з процесом управління капіталом підприємства розглядаються такими вченими економістами, як Горкавий В. К., Демиденко С. Л., Озеран А. В., Міщук Є. В., Міщенко В. В., Райтер Н. І., Івасів О. С., Кузьменко В. О., Івченко Н. С., Дмитрук В. О., Максимець Ю. В., Бровко Л. І., Капуш О. В., Єпіфанова І. Ю., Дрозд І. В., Домбровська С. О. та іншими.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська кваліфікаційна робота виконувалась відповідно до напрямку наукових досліджень кафедри фінансів та інноваційного менеджменту «Дослідження сучасних тенденцій фінансових, грошово-кредитних та інноваційних процесів в Україні».

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є формування пропозицій щодо покращення фінансового стану підприємства галузі зв'язку на основі аналізу стану управління капіталом.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- розкрити економічну сутність капіталу підприємства;
- узагальнити підходи до капіталу підприємства як джерела фінансування діяльності;
- систематизувати методичні підходи до аналізу стану управління капіталом підприємств;

- проаналізувати стан та перспективи розвитку галузі зв'язку в Україні;
- надати загальну характеристику стану ПрАТ «Київстар»;
- проаналізувати основні показники фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр.;
- дослідити стан управління капіталом підприємства за 2020-2022 рр.;
- розробити пропозиції та рекомендації щодо покращення стану управління капіталом підприємства.

Теоретичну, методологічну та інформаційну основу дослідження складають вітчизняні та зарубіжні публікації з питань аналізу управління капіталом, аналітичні матеріали, критерії оцінки та розрахунки показників, що характеризують ефективність управління капіталом підприємства.

Предметом дослідження в магістерській кваліфікаційній роботі є теоретико-методологічні і прикладні проблеми організації і формування та управління капіталом підприємства.

Об'єктом дослідження в магістерській кваліфікаційній роботі є процес управління капіталом ПрАТ «Київстар».

Наукова новизна одержаних результатів:

- систематизовано підходи до визначення сутності капіталу підприємства як власних джерел фінансування підприємства, які без визначення строку повернення внесені його засновниками або залишені ними на підприємстві із чистого прибутку;
- запропоновано забезпечення якомога більшої суми фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел, що можливо шляхом збільшення обороту, збільшення рентабельності власного капіталу та використання прискореної амортизації основних фондів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані в роботі теоретичні висновки та практичні рекомендації доведені до рівня конкретних методик та пропозицій, що можуть бути використані для глибокого та розгорнутого дослідження ефективності діяльності підприємств.

Наукові і практичні положення щодо покращення стану управління капіталом підприємства можуть бути впроваджені на підприємствах галузі зв'язку.

Особистий внесок здобувача. Магістерська кваліфікаційна робота – самостійно виконана наукова праця, в якій сформовано пропозиції з покращення фінансового стану підприємств галузі зв'язку на основі аналізу управління капіталом підприємства.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у магістерській роботі використано лише ті положення, які розроблено автором особисто.

Апробація результатів магістерської кваліфікаційної роботи. Тема роботи апробована на конференціях: «ЛП Науково-технічній конференції ВНТУ на кафедрі фінансів та інноваційного менеджменту (2024)» (м. Вінниця, 20.03.2024 – 22.03.2024 р.), «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи 2023» (м. Вінниця, 22.06.2023 р.), «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи 2024» (м. Вінниця, 11.05.2024 – 20.05.2024 р.), «ЛП Науково-технічній конференції ВНТУ на кафедрі фінансів та інноваційного менеджменту 2023» (м. Вінниця, 21.06.2023 – 23.06.2023 р.), «ЛП Науково-технічній конференції ВНТУ на кафедрі іноземних мов 2023» (м. Вінниця, 21.06.2023 – 23.06.2023 р.), IV Міжнародній студентській науково-практичній конференції «Інноваційно-інвестиційний розвиток бізнесу в умовах шокових збурень» (м. Львів, 30.03.2023 – 31.03.2023 р.), I Всеукраїнській науково-практичній конференції присвяченої пам'яті проф. Войнаренка Михайла Петровича «Фінансово-економічна платформа парадигмальних змін повоєнного розвитку України» (м. Хмельницький, 28.10.2022 р.), XIV Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Управління проектами: проектний підхід в сучасному менеджменті» (м. Одеса, 20.10.2023 р.). Також за темою магістерської кваліфікаційної роботи була опублікована одна стаття у фаховому з економічних наук виданні «Innovation and Sustainability» (2023 р.).

Наукові публікації. За темою магістерської кваліфікаційної роботи опубліковано 9 наукових праць, в тому числі 8 тез доповідей [1-8] та 1 стаття у фаховому з економічних наук виданні [9].

Структура і зміст магістерської кваліфікаційної роботи. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 102 сторінки, включаючи 14 таблиць, 9 рисунків, 4 додатки і список використаних джерел із 68 найменувань.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність та особливості управління капіталом підприємства

Розвиток ринкової економіки та прагнення до повної економічної незалежності підприємств все більше зосереджуються на управлінні джерелами капіталу, який відіграє важливу роль у контексті інноваційного розвитку та є джерелом фінансування інновацій. Власними джерелами фінансування інноваційної діяльності, як правило, виступають нерозподілений прибуток та амортизаційні відрахування, внески засновників у збільшення зареєстрованого капіталу.

Для фінансистів залучення коштів на основі збільшення статутного капіталу не потребує ані майнової застави, ані сторонніх гарантій, що дуже привабливо, ресурси, вкладені в власний капітал підприємства, доступні для розпорядження протягом тривалого часу [1, 10].

Тому дуже актуальним є питання переорієнтації компаній на ринкове фінансування, одним із яких є мобілізація ресурсів на основі залучення інвестицій в обмін на корпоративні права, емітовані юридичними особами.

На сьогодні існує багато підходів до визначення сутності капіталу (таблиця 1.1). Проаналізувавши дані, наведені в таблиці 1.1, можна сказати, що капітал полягає в тому, щоб підтримувати накопичення запасу економічних благ у вигляді грошових коштів і фактичних капітальних благ. Його власник бере участь в економічному процесі як інвестиційний ресурс і виробничий фактор для отримання доходу. Його операційна система в господарській діяльності заснована на ринковій діяльності. принципи і час, такі фактори, як ризик і ліквідність, пов'язані [2, 3, 4].

Таблиця 1.1 – Систематизація підходів до визначення змісту капіталу підприємства

Автор	Капітал підприємства – це
О. М. Зигрій [11]	група коштів, добровільно розміщених у товаристві фізичними та юридичними особами згідно зі складовим документом, яка використовується для здійснення господарсько-фінансової діяльності товариства.
А. В. Озеран [12]	сукупні грошові ресурси, що використовуються на підприємстві.
Н. Г. Слободян [13]	основний показник фінансової стабільності підприємства, що забезпечується за рахунок власних внутрішніх джерел.
Ю. М. Коваленко [14]	грошові кошти, вкладені в підприємницьку діяльність з метою отримання прибутку.
Н. І. Райтер [15]	запас, який підтримує накопичення економічних благ у формі готівки та реальних капітальних благ.
В. О. Дмитрук [16]	загальна вартість вкладених з метою отримання прибутку грошових коштів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, що утворюють його активи.
Є. В. Міщук, В. В. Міщенко [17]	економічна категорія, яка давно відома, але в умовах ринкових відносин набуває нового значення. Будучи основною економічною основою створення і розвитку підприємств, капітал під час функціонування захищає інтереси держави, власників і працівників.
Л. С. Любохинець [18]	сукупність засобів виробництва, матеріальних, грошових і нематеріальних форм вартості, які забезпечують додаткову вартість їх власникам.
Л. І. Бровко [19]	основний фактор виробництва. У системі факторів виробництва (капітал, земля, праця) пріоритет має капітал, оскільки він об'єднує всі фактори в єдиний виробничий комплекс.
С. О. Домбровська [20]	фінансові ресурси підприємства, що приносять дохід. Він може функціонувати незалежно від факторів виробництва у формі інвестованого капіталу.
В. О. Кузьменко, Н. С. Івченко [21]	основне джерело щастя власника. Частина коштів в поточному періоді виходить зі складу і потрапляє в «кишеню» власника, а частина накопичених коштів гарантує задоволення майбутніх потреб власника.
О. Д. Щербань, О. І. Невдачина [22]	основний показник для вимірювання його ринкової вартості. При цьому основну роль відіграє власний капітал підприємства, який визначає величину його чистих активів. При цьому розмір власного капіталу, який використовує бізнес, одночасно характеризує потенціал залучення позикових коштів, забезпечуючи тим самим отримання додаткового прибутку.

Одні науковці визначають капітал як вартість коштів у будь-яких формах, які інвестуються у створення його активів підприємства з метою здійснення операційної діяльності та отримання доходу, а інші описують капітал як, фінансово-економічні ресурси суб'єкта господарювання в будь-яких формах, які використовуються для розширеного відтворення з метою отримання прибутку.

Отже, узагальнивши можна сказати, що капітал – це група коштів, добровільно розміщених у товаристві фізичними та юридичними особами згідно зі складовим документом, яка використовується для здійснення господарсько-фінансової діяльності товариства [6, 15].

Характер капіталу підприємства відображається в його функціях (рис 1.1). Прийнято вважати, що в основному це:

- створення підприємства та функції комісії. Статутна частина капіталу є фінансовою основою для створення нового суб'єкта господарювання;
- відповідальність і гарантійна функція. Як зазначалося раніше, статутний капітал є різновидом кредитної гарантії для корпоративних кредиторів.

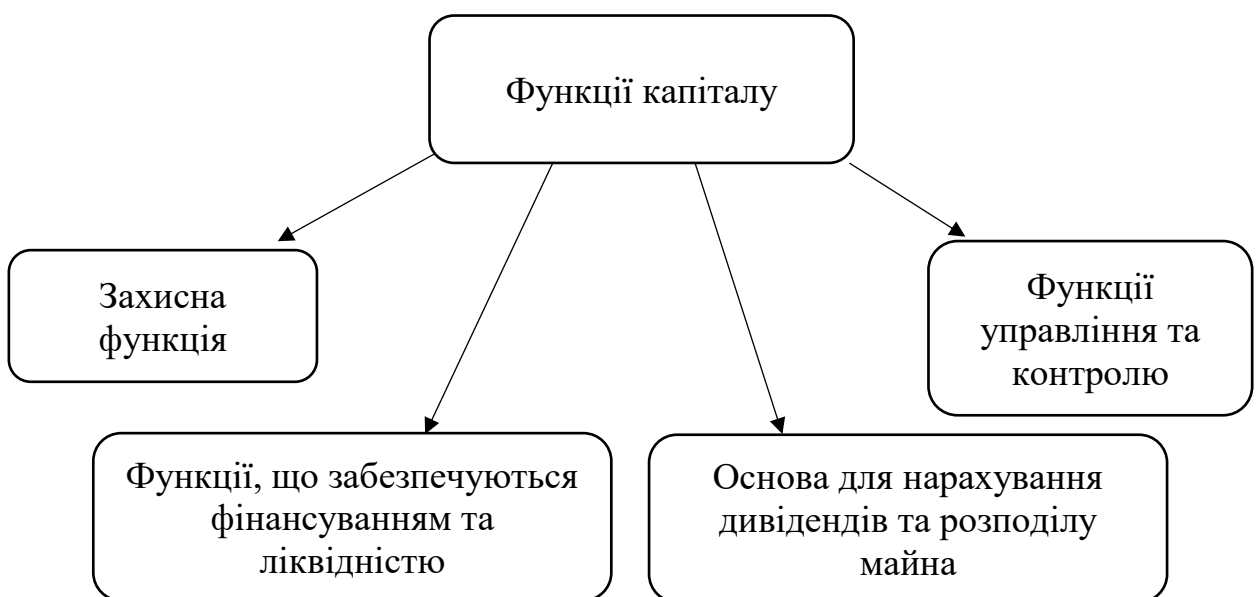

Рисунок 1.1 – Функції капіталу (складено за даними [8, 17])

Захисна функція. Попередня функція відображає вартість власного та статутного капіталу кредитора, а захисна функція показує вартість власного капіталу власника. Чим більший власний капітал, тим краще захищеним є підприємство від впливу загрозливих для його існування факторів, оскільки саме за рахунок власного капіталу можуть покриватися збитки підприємства. Якщо в результаті збиткової діяльності відбувається перманентне зменшення власного та статутного капіталу, то підприємство може опинитися на межі банкрутства [6, 8].

Функції, що забезпечуються фінансуванням та ліквідністю. Внески до власного капіталу разом із будівлями, обладнанням, цінними паперами та іншими матеріальними цінностями можуть бути грошовими коштами. Їх можна використовувати для фінансування господарських операцій та інвестиційної діяльності, а також для погашення боргів за кредитами. Це, у свою чергу, підвищує ліквідність підприємств, з одного боку, а з іншого – збільшує потенціал довгострокового фінансування [19].

Основа для нарахування дивідендів та розподілу майна. Прибуток, отриманий протягом року, або розподіляється у вигляді дивідендів і виплачується власникам прав компанії, або накопичується (використовується для збільшення статутного або резервного капіталу). Як правило, дивіденди розраховуються за заздалегідь визначеним співвідношенням, виходячи з частки акціонерів (акціонерів) у статутному капіталі. Так само розподіл активів під час ліквідації чи реорганізації підприємств [20, 23].

Функції управління та контролю. Відповідно до закону, власники бізнесу можуть брати участь в його управлінні. Вищим органом акціонерного товариства або товариства з обмеженою відповідальністю є збори учасників товариства, які призначають орган управління та ревізійну комісію. Фактичний контроль над підприємством здійснює власник контрольного пакету його прав підприємства.

У разі недостатності інших активів товариства підприємство формує кошти для погашення боргів та формує законний капітал у разі добровільної

або примусової ліквідації (банкрутства) товариства. Права акціонерів (учасників) на корпоративне майно, які перевищують розмір їх статутного капіталу, можуть бути реалізовані лише за наявності майна після ліквідації юридичної особи та виконання першочергових зобов'язань [21, С. 78].

Економічна сутність управління капіталом полягає в ефективному використанні цих ресурсів для досягнення максимального рівня прибутковості. Тому варто виділити основні особливості управління капіталом підприємства:

1) довгостроковість – інвестиції у капітал пов'язані з великими витратами та довготривалими ризиками. Тому планування та управління капіталом повинні забезпечувати довгострокову стабільність та рентабельність підприємства;

2) різноманітність – капітал може бути вкладений в різні види активів, такі як нерухомість, обладнання, транспортні засоби, запаси тощо. Управління капіталом повинне забезпечувати ефективне використання кожного виду активу;

3) сезонність – вкладення капіталу можуть бути пов'язані з сезонністю підприємства, наприклад, залежно від того, чи висока потреба в товарах під час певного періоду року. Управління капіталом повинне забезпечувати ефективне використання капіталу протягом всього року, включаючи сезонні періоди;

4) ризик – інвестиції у капітал пов'язані з певним ризиком, таким як зміна економічних умов, валютний ризик, конкуренція та ін. Управління капіталом повинне забезпечувати мінімізацію ризиків та збереження фінансової стійкості підприємства.

Для більшості компаній основним компонентом власного капіталу є статутний (номінальний) капітал – сума капіталу, внесена власником підприємства до номінальної вартості його активів згідно з установчими документами. Супутні статті балансу містять загальну вартість активів, зафіксовану в установчій справі, тобто внесок власника (учасника) до капіталу

підприємства. Розмір статутного капіталу та рішення про збільшення чи зменшення мають бути зареєстровані в національному реєстрі господарських одиниць, а його вартість має відповідати фінансовій звітності, включаючи баланс. Це розмір капіталу, за який засновники товариства (у тому числі АТ, ТОВ) несуть значну відповідальність перед своїми кредиторами. Тому не допускається зменшення статутного капіталу у разі заперечень кредиторів [22, 24].

Під власним капіталом розуміється частка майна компанії, яка фінансується власником компанії та його власними коштами. Протягом тривалого часу у вітчизняній теорії та практиці питання фінансування структурно-господарської діяльності за рахунок капіталу власника приділялося мало уваги, оскільки в адміністративно-командній економіці державним підприємствам надається централізований дозвіл на капітал, який неможливо змінити. Навпаки, домінуюче положення займають антиринкові методи фінансування, такі як бюджетні субсидії, субсидії та субсидії [1, 3, 15].

У деяких компаніях складовою капіталу є власний капітал. Ця стаття поширюється на кредитні кооперативи, споживчі товариства, сільськогосподарські колективні підприємства, житлово-будівельні кооперативи, які формують законний капітал за рахунок внесків у статутний капітал.

З метою забезпечення розвитку корпоративної економічної діяльності акціонери можуть добровільно додати додаткові акції. При щорічному розподілі прибутку, що здійснюється за рішенням загальних зборів акціонерів про обов'язкові та додаткові внески в статутний капітал, нараховуються дивіденди, які можуть бути включені до складу додаткових акцій [18, 25].

Іншим елементом власного капіталу є нерозподілений прибуток (непокриті збитки). Ця стаття балансу відображає суму прибутків або непокритих збитків, реінвестованих у компанію. Сума непокритих збитків наводиться в дужках і розраховується при визначенні загального власного капіталу. У цій статті показано залишковий прибуток (збиток) компанії після

сплати всіх податків, дивідендів та внесків до резервного капіталу. Нерозподілений прибуток (збиток) може включати прибуток підприємств, реінвестований у звітному періоді та попередніх періодах [17].

Власний капітал у пасивах балансу відповідає чистим активам на активній стороні балансу. Чим більший власний капітал підприємства, особливо юридичний капітал, тим більші збитки зазнає підприємство без загрози інтересам кредиторів, і тим вище його кредитоспроможність.

До складу власного капіталу підприємства входять:

- Статутний капітал;
- Пайовий капітал;
- Додатковий вкладений капітал;
- Інший додатковий капітал;
- Резервний капітал;
- Нерозподілений прибуток (непокритий збиток);
- Неоплачений капітал;
- Вилучений капітал.

Такий склад власного капіталу відображає наявність його частини, інвестованої засновниками у момент створення підприємства, та частини, одержаної в результаті діяльності, насамперед нерозподіленого прибутку, суми дооцінки необоротних активів, а також додаткового вкладеного капіталу. Особливості формування окремих складових власного капіталу підприємств зумовлюються нормами законодавства щодо організаційно-правових форм підприємств та форм їхньої власності, а також щодо порядку формування і руху власного капіталу [15, 26].

Статутний капітал – це внесок капіталу засновником підприємства для забезпечення його функціонування [17].

Пайовий капітал – це гроші, які фізичні та юридичні особи добровільно вкладають у підприємство для здійснення господарської та фінансової діяльності [27].

Додатковий вкладений капітал – це капітал, який учасник вкладає понад статутний капітал на додаток до інших видів додаткового капіталу.

Резервний капітал – це резерви, які формуються за рахунок чистого прибутку [28].

Інший додатковий капітал – це вартість безоплатно придбаних підприємством активів, сума переоцінки необоротних активів та індексація збільшення капіталу. Інший додатковий власний капітал створює резерви капіталу бізнесу, які можна використовувати без прямих фінансових втрат для власника, тоді як втрата статутного капіталу є прямим збитком [29].

Резервний капітал є частиною власного капіталу компанії, що утворюється шляхом вирахування його з прибутку щороку і використовується для таких цілей, як збільшення основного капіталу, відшкодування збитків і виплата дивідендів. Резервний капітал формується шляхом утримання чистого прибутку на підприємстві відповідно до умов, визначених установчими документами. Ці кошти використовуються, коли необхідні витрати не покриваються наявним нерозподіленим прибутком, а також для покриття різниці між умовною та ціною продажу акцій в обігу. За рахунок резервного капіталу підприємство може покрити збитки від своєї господарської діяльності, а також збільшити статутний капітал [26, 30].

Вилучений капітал – це фактична вартість акцій, що випущені самостійно, або акцій, придбаних акціонерним товариством у його учасників.

Неоплачений капітал – це заборгованість учасника зі внеску до статутного капіталу.

Нерозподілені прибутки та збитки – це частина прибутку, що залишається після виплати власнику доходу [15].

Процес управління власним капіталом формується за допомогою внутрішніх і зовнішніх ресурсів.

Операції з акціонерним капіталом у різних країнах мають свої особливості, які визначаються різними факторами: від історичного рівня до основної форми власності підприємств країни. Однак у більшості зарубіжних країн складові власного капіталу є подібними, переважно практика формування різноманітних резервів і фондів, раціональне використання яких спрямоване на забезпечення належного рівня платоспроможності та фінансової стійкості підприємства [27, 31].

Важливу роль у формуванні фінансових ресурсів підприємства відіграє визначення оптимальної структури його джерел. Фінансові ресурси та їх ефективне використання визначають фінансове становище, платоспроможність, ліквідність та фінансову стійкість підприємства. Все це допомагає підприємствам проявляти ініціативу та нести відповідальність за результати власної фінансово-господарської діяльності [28, 32].

Різниця між статутним (номінальним) капіталом і фактичним капіталом, внесеним засновником, становить неоплачений капітал підприємства. У балансі ця сума наводиться в дужках і розраховується при визначенні суми власного капіталу [15, 17].

Важливою частиною капіталу є резерви, які можуть формуватися у вигляді додаткового (резерви капіталу) та резервного капіталу (резерви, створені за рахунок чистого доходу) [22, С. 285].

Управління капіталом підприємства – це узгоджена система елементів, завдань і принципів, що використовуються для регулювання процесу формулювання та реалізації управлінських рішень щодо зміни капіталу окремих параметрів [21].

Структура капіталу – це співвідношення різних джерел, власних і позикових коштів у пасивах підприємства (рис 1.2). Тому, коли підприємство використовує власні кошти, воно не зобов'язане здійснювати регулярні платежі у заздалегідь визначеному розмірі. Основними складовими власного капіталу є статутний капітал, додатковий, пайовий, резервний капітал та

нерозподілений прибуток. При використанні позикових коштів, незалежно від фінансового стану підприємства, короткострокова та довгострокова заборгованість має бути погашена протягом певного терміну відповідно до заздалегідь визначеної суми [20].

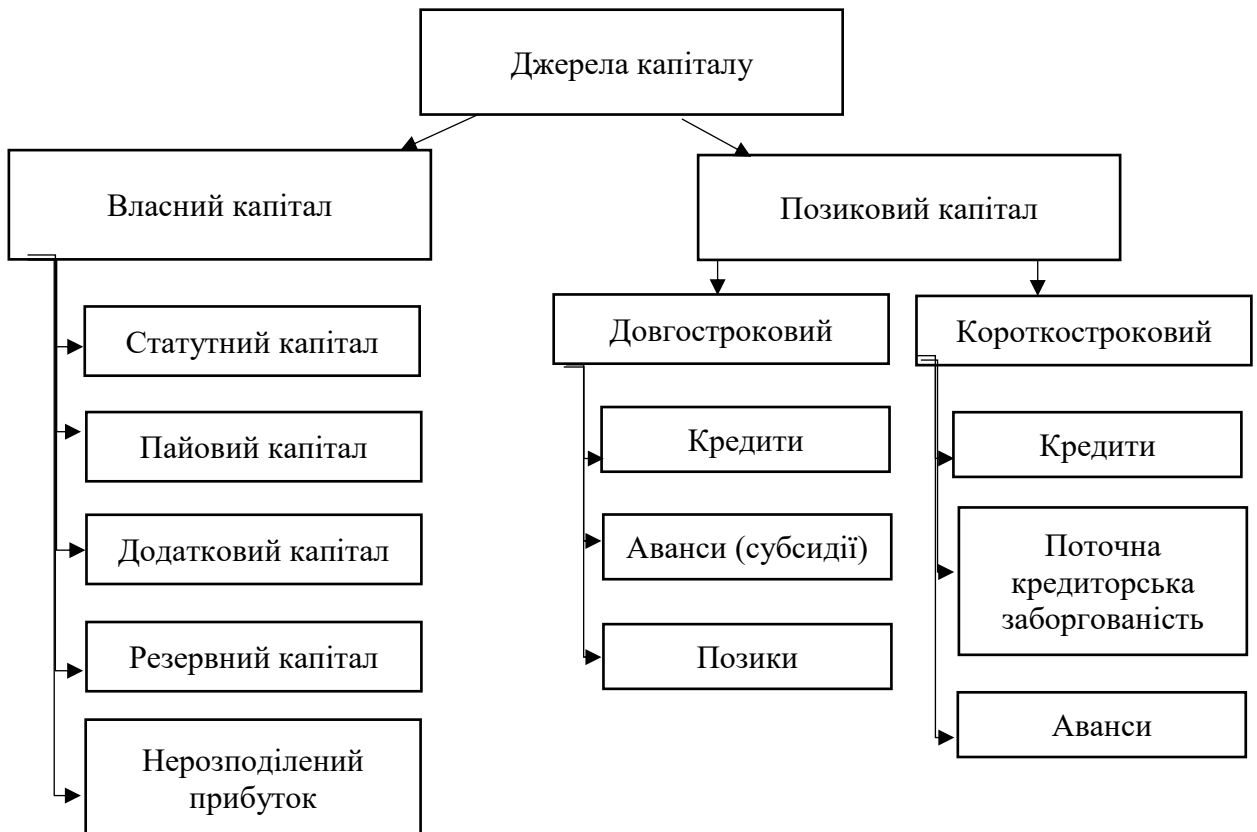

Рисунок 1.2 – Структура капіталу (складено за даними [3, 8])

Вартість капіталу – це широка величина, яка визначається співвідношенням позикових коштів і власних коштів у структурі капіталу компанії. Вона відноситься до доходу, який компанія повинна сплатити інвесторам, коли інвестори купують акції або облігації компанії.

Управління капіталом – це управління структурою та вартістю джерел фінансування для підвищення прибутковості капіталу та спроможності підприємства розраховуватися з кредиторами та акціонерами [19, 31].

Для успішного формування капіталу компанії необхідно:

- провести теоретичний аналіз концептуальних методів визначення сутності та значення капіталу промислового підприємства та з'ясувати економічний зміст поняття «корпоративний капітал», щоб належним чином побудувати та удосконалити метод аналізу структури капіталу;

- удосконалити інформаційне забезпечення аналізу нагромадження капіталу підприємства, знайти методи оптимізації;

- удосконалити методику аналізу структури капіталу підприємства з метою об'єктивного вивчення стану та визначення можливостей його оптимізації;

- дослідити вплив суми залучених коштів та витрат на погашення їх вартості на платоспроможність підприємства для встановлення контролю за ними;

- удосконалити методику аналізу оптимізації структури капіталу підприємства для пошуку резервів підвищення ефективності його діяльності;

- розробити метод аналізу потреб компанії в додатковому капіталі для обґрунтування розміру потреби підприємства в коштах [34, С. 56].

Управління капіталом здійснюється за допомогою управлінських рішень і є одним із найважливіших питань у фінансовій діяльності будь-якого бізнесу, оскільки суттєво впливає на його фінансову стійкість [20, 32].

Основним змістом механізму управління капіталом є:

- система зовнішньої підтримки фінансової діяльності підприємства (державні та інші зовнішні форми фінансування підприємств);

- система фінансового важеля (основні чинники в процесі прийняття та реалізації управлінських рішень щодо формування та використання капіталу підприємства: економічні важелі, такі як ціна, відсотки, прибуток, чистий грошовий потік, дивіденди, пені, пені, пені, тощо);

- фінансова методологія (основні методи і прийоми обґрунтування та контролю управлінських рішень щодо управління капіталом: техніко-

економічні методи розрахунків, балансові методи, економіко-статистичні методи тощо);

- система фінансових інструментів (договірні зобов'язання передбачають механізм виконання певних управлінських рішень підприємства щодо формування та використання капіталу та визначення його фінансових відносин з іншими суб'єктами господарювання) [34, С. 233].

Приймаючи рішення щодо формування оптимальної моделі управління капіталом, керівники підприємства повинні враховувати такі фактори: специфічну ситуацію економічної діяльності підприємства; зростання і падіння ділової активності підприємства та прогнозу тенденцію її змін; вартість залучення коштів в різні джерела; економічний процес; стабільність товарообігу в середовищі; співвідношення між постійними і змінними витратами; стратегічне позиціонування бізнесу [30, 32].

Абсолютна та відносна вартість власного капіталу компанії залежить від фінансових можливостей компанії та обраної нею політики щодо структури капіталу. Фінансування діяльності компанії за допомогою власного капіталу є альтернативою запозиченню [35].

Ефективність будь-якого сучасного бізнесу загалом залежить від наявності власного капіталу, його структури та способу його використання. Це пояснюється тим, що в сучасних ринкових умовах підприємствам необхідно постійно контролювати власну конкурентоспроможність, а капітал є основою забезпечення розвитку підприємства [36].

Основною метою управління капіталом є підвищення ринкової вартості бізнесу. Оскільки капітал є основою для створення та розвитку будь-якого бізнесу, управління ним має займати одне з найважливіших місць в управлінні бізнесом.

Основними завданнями для управління капіталом підприємства є [37]:

- формування достатнього капіталу для забезпечення необхідних темпів економічного розвитку підприємства;
- оптимізація розподілу капіталу, створеного за видами діяльності та сферами використання;
- забезпечити умови для максимізації прибутку на капітал при заданому рівні фінансового ризику;
- забезпечення мінімізації фінансових ризиків, пов'язаних з використанням капіталу, з огляду на очікуваний рівень прибутку;
- забезпечення поточної фінансової збалансованості бізнесу;
- забезпечення належного рівня фінансового контролю бізнес, заснований його засновником;
- забезпечення достатньої фінансової гнучкості бізнесу;
- забезпечити своєчасне реінвестування капіталу.

Можна сказати, що основним завданням фінансового менеджера є моніторинг за оптимальним співвідношенням між позиковим і власним капіталом, що дозволить підтримувати кредитну репутацію підприємства і використовувати позитивний ефект фінансового левериджу.

Отже, здійснивши розгляд сутності поняття капіталу підприємства та його призначення, можна по першому підрозділу зробити висновок, що управління капіталом пов'язано не тільки з забезпеченням ефективного використання уже накопиченої його частини, але і з формуванням власних фінансових ресурсів, забезпечуючи подальший розвиток підприємства.

Також було розглянуто основні складові капіталу, які можуть виступати джерелом інвестування, в умовах розвитку підприємства, в результаті чого було виявлено, що особливою складовою капіталу, яка може виступати джерелом інвестування, є резерви, які відображають асигнування нерозподіленого прибутку.

Основними факторами, які впливають на капітал підприємства, є: галузеві особливості діяльності підприємства, стадія життєвого циклу

підприємства та темпи його розвитку, структура витрат і рівень операційного левериджу, рівень рентабельності діяльності тощо.

1.2 Методичні підходи до оцінювання стану управління капіталом підприємства

Ефективне управління капіталом, як основна складова системи управління, може забезпечити набуття та закріплення позитивних результатів вітчизняної корпоративної економічної діяльності. Однак ефективність їх роботи значною мірою залежить від глибини аналізу та застосування для пошуку найкращого управлінського рішення.

Сьогодні перехід від державної економіки до вимог сучасного ринку потребує створення пріоритетних умов для вітчизняних товаровиробників та зміцнення їх фінансового становища на внутрішньому та зовнішньому ринках, що в свою чергу сприятиме підвищенню добробуту суспільства [38, С. 134].

Система індексів аналізу підприємства є одним із структурних елементів економічного аналізу. Аналіз економічних показників є важливою частиною управління підприємством [39].

Управління капіталом є основою управління підприємством, що забезпечує стабільний розвиток і функціонування підприємств в ринкових умовах, тому найважливішим в управлінні ним є контроль за використанням і формуванням капіталу, оптимальний розмір і структура розгорнутого капіталу та його ефективне використання в архітектурі управління капіталом.

Як правило в аналізі стану управління капіталом використовують різні фінансові показники такі як: фінансова стійкість чи прибуток підприємства [40].

Оцінювання стану управління капіталом підприємства може бути здійснене за допомогою різних методичних підходів, основні з яких варто виділити та розглянути [41]:

1) фінансовий аналіз – це методичний підхід до оцінювання фінансового стану підприємства, що включає аналіз фінансових звітів, визначення показників рентабельності, ліквідності та фінансової стійкості;

2) бенчмаркінг – це порівняння фінансових результатів та показників управління капіталом підприємства з аналогічними показниками конкурентів або лідерів ринку;

3) метод розрахунку економічної додаткової вартості – цей метод базується на визначенні вартості створеної підприємством додаткової вартості, тобто різниці між вартістю продукції та собівартістю її виробництва. Цей метод дає можливість оцінити ефективність використання капіталу підприємства;

4) аналіз балансу – цей метод дозволяє визначити розмір та структуру активів та пасивів підприємства, а також рівень фінансової стійкості та платоспроможності;

5) метод коефіцієнтів – цей метод полягає у визначенні співвідношення між різними фінансовими показниками, такими як рентабельність, ліквідність та фінансова стійкість, для визначення ефективності управління капіталом.

Сьогодні існує багато методів і прийомів для вивчення стану управління капіталом у бізнесі та навіть в умовах кризи. Аналіз стану та ефективності коштів підприємства переважно включає такі системи: горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, порівняльний аналіз, коефіцієнтний аналіз, комплексний аналіз [42].

Найбільш розповсюдженими групами показників для оцінки стану управління капіталом на підприємстві є:

- показники фінансової стійкості;
- показники ділової активності;
- показники рентабельності.

До показників фінансової стійкості відносяться наступні: коефіцієнт фінансової автономії; коефіцієнт фінансової залежності; коефіцієнт

концентрації залученого капіталу; коефіцієнт фінансового ризику; коефіцієнт маневреності власного капіталу; коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами; коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами.

У своїй роботі в подальшому аналізі в другому розділі, буду використовувати горизонтальний аналіз, який являє собою фінансовий аналіз, заснований на порівнянні показників за різні періоди.

Горизонтальний аналіз – це фінансовий аналіз, заснований на порівнянні показників за різні періоди.

Фінансовий стан підприємства визначається сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення та використання ресурсів підприємства та його реальні та потенційні фінансові можливості. Це безпосередньо впливає на ефективність господарської діяльності суб'єктів господарювання. Якщо господарська діяльність дає прибуток, то утворюються додаткові джерела коштів, які в кінцевому результаті сприяють зміцненню фінансового становища підприємства [19, 44].

Джерела фінансування мають різні ціни залежно від того, як вони залучаються. Ціна джерела фінансування, або іншими словами, вартість капіталу, вимірюється процентною ставкою, що сплачується інвесторам, які вкладають кошти в компанію [35].

Розрахунок вартості капіталу та різні методи оптимізації цього показника привернули велику увагу в управлінні фінансами. Завдання фінансового менеджера-знизити вартість капіталу компанії і вибрати вигідні варіанти її участі. Для більшості українських компаній це завдання не надто важливе, оскільки у них майже немає вибору. Причини в тому, що в країні дуже не вистачає інвестиційних ресурсів, нерозвинутий фінансовий ринок, через дуже високі процентні ставки доступ до кредитів обмежений [38, 43].

Виходячи з описаного вище методу теорії капіталу та балансу, можна сказати, що він необхідний як методологічна основа для розрахунку величини корпоративного оборотного капіталу [28].

Демиденко С. Л. вважає, що капітал чи чисті активи, які отримуються в результаті розрахунків, являються вартістю поточного капіталу підприємства, адже майно підприємства, очищене від зобов'язань та є прирівнюваним до власного капіталу, тобто фактично є поточним капіталом підприємства, який являє собою загальну вартість коштів, вкладених власником підприємства для отримання інвестиційного доходу, які належать підприємству у праві власності та використовуються для формування активів разом із залученими коштами [45, С. 219].

На думку Озерана А. В., залучення капіталу із різних джерел, фінансові менеджери намагаються оптимізувати структуру капіталу, аби знизити середньозважену вартість капіталу. Середньозважена вартість капіталу – середня ціна, яку платить підприємство за використання сукупного капіталу, сформованого з різних джерел. Вартість капіталу і вартість підприємства взаємозв'язані [12].

Одним із методів оцінки вартості підприємства, як вже зазначали в своїх методиках такі вчені як Бондарева Т. Г., Бедзай О. В., Зигрій О. М. та Слободян Н. Г. є капіталізація доходів. Спрогнозувавши середньорічний грошовий потік (чистий прибуток додати до амортизації), далі вже капіталізувати його, використовуючи середньозважену вартість капіталу в якості дисконтної ставки і потім одержимо вартість підприємства [11, 13, 46, 47].

На практиці часто використовують горизонтальний і вертикальний аналіз у поєднанні, тобто створюється таблиця аналізу для характеристики структури та динаміки її показників.

Горизонтальний аналіз є побудовою одного або кількох абсолютних чисел, доповнених відносними темпами зростання (зниженням).

Вертикальний аналіз відображає структуру джерела коштів підприємства. Як правило, показники структури розраховуються у відсотках

до валюти балансу. Відносні показники достатньо зменшують негативні наслідки інфляційного процесу, що значно ускладнює порівняння абсолютних показників у динаміці [48].

Якщо врахувати ланку управління капіталом підприємства, то можна з упевненістю сказати, що без аналізу економічних показників неможливо здійснити ефективне управління капіталом.

Таблиця 1.2 – Основні методики проведення аналізу стану управління капіталом на підприємстві

Напрямки аналізу	Характеристика напрямку
Аналіз ефективності використання власного капіталу	Аналіз показників ділової активності та рентабельності в розрізі власного капіталу
Горизонтальний аналіз	Дослідження темпів приросту власного капіталу
Вертикальний аналіз	Дослідження складу та структури власного капіталу
Аналіз фінансової стійкості	Аналіз показників, які характеризують залежність діяльності підприємства від зовнішніх джерел фінансування та рівня фінансового ризику
Оптимізація структури капіталу	Забезпечення ефективної пропорційності між фінансовою рентабельністю і фінансовою стійкістю підприємства, тобто максимізація його ринкової вартості
Факторний аналіз	Аналіз впливу факторів на зміну власного капіталу

Щоб проаналізувати статус управління капіталом підприємства, необхідно спочатку проаналізувати склад, структуру та динамічні зміни капіталу із загального, власного та привабливого аспектів через горизонтальний та вертикальний фінансовий аналіз. Це дозволяє визначити ключові тенденції та зміни в акції та її основних складових.

У процесі аналізу стану управління капіталом важливо оцінити рівень фінансової стійкості підприємства.

Фінансова незалежність підприємства – це фінансовий стан підприємства, який може забезпечити власний розвиток і відповідати вимогам зовнішнього середовища [29].

Дуже важливим завданням є оптимізація структури капіталу суб'єкта. У літературі є три основні методичні підходи до оптимізації структури капіталу.

Таблиця 1.3 – Основні методичні підходи до оптимізації структури капіталу (систематизовано за даними [21, 29])

Критерій оптимізації структури капіталу	Характеристика
Мінімізація рівня фінансових ризиків	Диференційований вибір джерел фінансування різноманітних складових активів підприємства використовуючи за критерій рівень фінансової стійкості
Мінімізація вартості	Визначення різних варіантів середньозваженої вартості капіталу виходячи з вартості власного та залучення зовнішніх коштів на різних умовах
Максимізація рівня фінансової рентабельності	Визначення рівня фінансового левериджу за різних умов залучення коштів в діяльність підприємства

Методика оптимізації структури капіталу передбачає [30]:

- здійснення загального аналізу капіталу підприємства;
- оцінювання факторів впливу на структуру капіталу;
- формування заходів із оптимізації структури капіталу, спрямованих на підвищення рівня фінансової рентабельності;
- оптимізація структури капіталу, яка орієнтована на мінімізацію фінансових ризиків;
- формування показників цільової структури капіталу.

В умовах фінансової незалежності підприємство має безперервний процес фінансово-господарської діяльності, може вільно маніпулювати валютою, оновлювати та розширювати виробництво.

Основним джерелом отримання інформації для проведення аналізу капіталу підприємства ПрАТ «Київстар» є форма № 1 «Баланс», а також форма № 2 «Звіт про фінансові результати» (Додаток В).

Перш за все потрібно здійснити аналіз показників фінансового стану підприємства, а також провести аналіз їх динаміки. Визначити абсолютну зміну та темп приросту показників на початок і кінець звітного періоду.

На основі розглянутих методик сформовано методику проведення аналізу капіталу ПрАТ «Київстар»:

1. Коефіцієнт фінансового ризику – це співвідношення залучених і власних коштів, яке наведено за формулою [29]:

$$K_{\text{фр}} = \frac{ЗК}{ВК}, \quad (1.1)$$

де ЗК – залучений капітал (тис. грн.); ВК – власний капітал (тис. грн.).

2. Коефіцієнт фінансової автономії показує, яку частину у загальних вкладеннях у підприємство складає власний капітал. Розраховується коефіцієнт фінансової автономії за формулою [29]:

$$K_{\text{авт}} = \frac{ВК}{ВП}, \quad (1.2)$$

де ВП – всього пасивів (тис. грн.); ВК – власний капітал (тис. грн.).

Як видно з формули (1.2), коефіцієнт фінансової автономії характеризує фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування його діяльності.

3. Коефіцієнт фінансової стабільності є індикатором фінансової стійкості, який говорить про здатність компанії відповідати за своїми зобов'язаннями в середньостроковій і довгостроковій перспективі. Розраховується коефіцієнт фінансової стабільності, за формулою [48]:

$$K_{\text{стаб}} = \frac{ВК}{ДЗ} , \quad (1.3)$$

де ДЗ – довгострокові зобов'язання (тис. грн.); ВК – власний капітал (тис. грн.).

Як видно з формули (1.3), коефіцієнт фінансової стабільності показує у скільки разів сума власного капіталу перевищує розмір залученого капіталу.

4. Один з наукових підходів, за яким пропонується визначати коефіцієнт фінансової залежності, який є індикатором фінансової стійкості та вказує на здатність компанії проводити прогнозовану діяльність в довгостроковій перспективі, можна сформулювали у формалізованому вигляді, наведеному за формулою [48]:

$$K_{\text{фз}} = \frac{ВП}{ВК} , \quad (1.4)$$

де ВП – всього пасивів (тис. грн.); ВК – власний капітал (тис. грн.).

5. Коефіцієнт оборотності власного капіталу – це показник ділової активності, який демонструє ефективність управління власним капіталом компанії. Розрахунок наведений за формулою [29]:

$$K_{\text{обвк}} = \frac{ВР}{ВК} , \quad (1.5)$$

де ВР – виручка від реалізації (чистий дохід) (тис. грн.); ВК – власний капітал (тис. грн.).

Як видно з формули (1.5), коефіцієнт оборотності власного капіталу показує наскільки масштаб діяльності підприємства забезпечується власним капіталом.

6. Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного оборотного капіталу перебуває в обороті, тобто у тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими коштами. Розраховується коефіцієнт маневреності власного капіталу за формулою [29]:

$$K_M = \frac{ВOK}{ВК} , \quad (1.6)$$

де ВOK – власні оборотні кошти (тис. грн.); ВК – власний капітал (тис. грн.).

7. Коефіцієнт фінансової стійкості – це коефіцієнт, який є рівним відношенню власного капіталу і довгострокових зобов'язань до валюти балансу. Розраховується коефіцієнт фінансової стійкості за формулою [48]:

$$K_{\phi c} = \frac{(ВК+ДЗ)}{ВП} , \quad (1.7)$$

де ДЗ – довгострокові зобов'язання (тис. грн.); ВП – всього пасивів (тис. грн.); ВК – власний капітал (тис. грн.).

8. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу визначає величину отриманого прибутку (збитку), одержаного на одну гривню власного капіталу підприємства і визначається за формулою [29]:

$$P_{BK} = \frac{ЧП}{ВК} \times 100\% , \quad (1.8)$$

де ЧП – чистий прибуток (тис. грн.); ВК – власний капітал (тис. грн.).

9. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу характеризує частку власників підприємства в загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність і розраховується за формулою [48]:

$$K_{\text{конц.зк}} = \frac{ЗК}{ВП} , \quad (1.9)$$

де ВП – всього пасивів (тис. грн.); ЗК – залучений капітал (тис. грн.).

Таким чином, аналіз стану управління капіталом включає в себе загальний аналіз власного капіталу, аналіз фінансової стійкості підприємства, аналіз ефективності його використання, факторний аналіз, оптимізацію структури капіталу.

Отже, сформувавши методику проведення аналізу капіталу підприємства ПрАТ «Київстар» на основі розглянутих методик різних авторів, слід зазначити, що до найбільш використовуваних показників належать: коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансової незалежності (автономії), коефіцієнт фінансової стабільності, коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт оборотності власного капіталу, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт фінансової стійкості, а також коефіцієнт рентабельності власного капіталу.

Оцінка капіталу підприємства є процедурою, результати якої відображають кількісні, якісні або кількісно-якісні характеристики об'єкта оцінки. У сучасних умовах існує багато основних методик аналізу ефективності використання капіталу. У сформованій методиці буде використовуватись горизонтальний аналіз.

Висновки до першого розділу

Отже, в першому розділі розгляд сутності поняття «капітал підприємства» показав, що ним є це фінансові ресурси, які вкладені ним для

організації та фінансування господарської діяльності. Також можна сказати, що під поняттям «капітал підприємства» розуміють власні джерела фінансування підприємства, які без визначення строку повернення внесені його засновниками (учасниками) або залишені ними на підприємстві із чистого прибутку.

Можна сказати, що основними факторами, які впливають на капітал підприємства є: галузеві особливості діяльності підприємства, стадія життєвого циклу підприємства та темпи його розвитку, структура витрат і рівень операційного левериджу, рівень рентабельності діяльності тощо.

Визначивши сутність управління капіталом підприємства, було сформовано методичні підходи до аналізу капіталу. Розроблено послідовність проведення аналізу капіталу для ПрАТ «Київстар». До найбільш використовуваних показників в ході аналізу капіталу належать: коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансової незалежності (автономії), коефіцієнт фінансової стабільності, коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт оборотності власного капіталу.

Також із даного розділу варто підкреслити, що управління капіталом здійснюється за допомогою управлінських рішень і є одним із найважливіших питань у фінансовій діяльності будь-якого бізнесу, оскільки суттєво впливає на його фінансову стійкість.

Матеріали цього розділу опубліковано в працях [1-4], [6] та [8], зазначених в переліку посилань.

2 АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПРАТ «КИЇВСТАР»

2.1 Аналіз стану та розвитку підприємств галузі зв'язку України

Можна стверджувати, що телекомунікаційна галузь є одним із найважливіших секторів господарського комплексу України, який має великий вплив на соціальне становище суспільства, показуючи рівень його економічного розвитку. Зараз у цій сфері відбуваються достатньо серйозні зміни: нові тенденції розвитку індустрії зв'язку, впровадження цифрової трансформації інноваційних технологій, застосування штучного інтелекту, поява більшої кількості компаній, швидка конкуренція, створення нових бізнес-моделей, які спрямовані на надання клієнтам необхідних послуг.

Більшість із перерахованих вище технологій успішно адаптовані до сучасних українських військових реалій і продовжують розвиватися та впроваджуватися в повсякденне життя українців. Однак для більш успішного їх впровадження необхідно розуміти й оцінювати поточний стан телекомунікаційної галузі та розвивати інноваційні технології для підвищення вартості послуг і сприяння прогресивному розвитку галузі в майбутньому [49].

Відзначаючи важливість сектору телекомунікацій для економічного розвитку, варто підкреслити, що саме на етапі майбутнього післявоєнного відновлення цей сектор гостро потребує розвитку. Зосереджуючись на активному споживанні та використанні послуг у поточній телекомунікаційній галузі, дуже важливо оцінити здатність телекомунікаційних компаній надавати високоякісні послуги за допомогою економічного аналізу телекомунікаційних компаній за останні роки. У подальших дослідженнях пропонується більш детально розглянути оцінку стану галузі телекомунікацій з урахуванням перспектив її розвитку в умовах воєнного стану.

В Україні телекомунікації являються найсучаснішим і досить зростаючим сектором економіки. Сукупність нових підходів до управління мережами телекомунікацій значно розширяє розуміння всіх обов'язків

операторів зв'язку. В той же час необхідно запозичувати досвід інших країн, щоб система управління операторами зв'язку відповідала стандартам і рекомендаціям міжнародних організацій та вимогам вітчизняних нормативних документів. Більшість експертів сходяться на думці, що новий підхід має включати управління захистом інформації з безперервністю бізнес-процесів і пряме управління інформаційною безпекою в телекомунікаційних мережах [50, 51].

Згідно з концепцією стратегічного управління, зусилля операторів повинні зосереджуватися на ключових довгострокових факторах успіху таких як: формулювання найважливіших довгострокових орієнтирів для телекомунікаційних підприємств відповідно до еволюції технологій і телекомунікаційного ринку послуг; зміни в найважливіших макроекономічних, політичних, технологічних і соціально-культурних факторах для підприємств у сфері телекомунікацій, у контексті яких здійснюється повсякденна операційна діяльність бізнесу та його відносини з усім ринком [52].

Відповідно до Закону України «Про телекомунікації» можна виявити принципи діяльності у сфері телекомунікацій, основними з яких є [53]:

- доступ споживачів до загальнодоступних телекомунікаційних послуг, які необхідні їм для задоволення власних потреб, участі в політичному, економічному та громадському житті;
- забезпечення сталості телекомунікаційних мереж і управління цими мережами з урахуванням їх технологічних особливостей на основі єдиних стандартів, норм та правил;
- заохочення конкуренції в інтересах споживачів телекомунікаційних послуг;
- збільшення обсягів телекомунікаційних послуг, їх переліку та утворення нових робочих місць;

- впровадження світових досягнень у сфері телекомунікацій, залучення, використання вітчизняних та іноземних матеріальних і фінансових ресурсів, новітніх технологій, управлінського досвіду;

- взаємодія та взаємопов'язаність телекомунікаційних мереж для забезпечення можливості зв'язку між споживачами всіх мереж;

- створення сприятливих умов діяльності у сфері телекомунікацій з урахуванням особливостей технологій та ринку телекомунікацій;

- ефективність, прозорість регулювання у сфері телекомунікацій.

Світовий ринок телекомунікацій характеризується процесом інтеграції та глобалізації, оскільки світовий ринок в цілому стає все більш інтегрованим. Проблема розвитку телекомунікацій в Україні полягає в тому, що близько 70% від загальної кількості – це аналогові АТС. На модернізацію внутрішнього зв'язку потрібно близько 19 мільярдів доларів. В Україні капітальні інвестиції в розвиток телекомунікацій становлять лише 0,3% ВВП. Для порівняння, у Німеччині – 4,8%, у Франції – 3,1% [5, 51].

Отже, як бачимо, стан телекомунікаційної галузі в Україні не є особливо вражаючим, але оскільки розвиток телекомунікацій відіграє величезну роль у загальному економічному розвитку країни, і держава, і громадські організації мають вживати всіх можливих заходів аби сприяти цьому розвитку, особливо для підвищення конкурентоспроможності України в цій сфері.

Впровадження та використання операторами зв'язку нових методів управління в телекомунікаційній мережі потребує певного розуміння характеристик систем управління та інтеграції цих систем з існуючим мережевим обладнанням, реального впровадження систем інвентаризації, базових знань менеджменту та стандартизації, інформаційних технологій, технічного обслуговування, захисту інформації та своєчасного отримання інформації [50, 54].

Варто зазначити, що з одного боку, в Україні є всі передумови для подальшого розвитку у сфері телекомунікацій, а з іншого боку, вітчизняний ринок телекомунікацій має певні проблеми, які суттєво гальмують цей

розвиток і не дозволяють Україні вийти на належний рівень та бути конкурентоспроможній у цій галузі. Тому необхідно вживати відповідні заходи для поступового вирішення цих проблем [7, 56].

Для початку необхідно розглянути динаміку доходів від надання різних видів послуг зв'язку в Україні за останні роки (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка доходів від надання різних видів послуг зв'язку за 2018-2021 роки (одиниця виміру: млн. грн.) [55]

Роки	Поштовий зв'язок	Комп'ютерний зв'язок	Телефонний фіксований зв'язок	Мобільний зв'язок	Інші телекомунікаційні послуги
2018	47159,6	58341,5	88934,1	112546,7	38972,5
2019	45827,7	66941,5	86743,2	118934,1	37691,2
2020	47568	75812,1	78768,5	121924,2	39521,9
2021	51324,8	65492,4	74512,4	94531,5	34564,3

Рис. 2.1 показав, що доходи від надання послуг мобільного та комп'ютерного зв'язку зросли за останні чотири роки. У результаті з 2018 по 2020 рік доходи від надання послуг комп'ютерного зв'язку зросли на 10,92%, а від послуг мобільного зв'язку – на 7,69%. У 2021 році виручка від послуг мобільного зв'язку становила 94531,5 млн. грн., а в 2020 році – 121924,2 млн. грн, зменшившись на 22,47%, що свідчить про негативну тенденцію зростання цієї сегментованої галузі зв'язку.

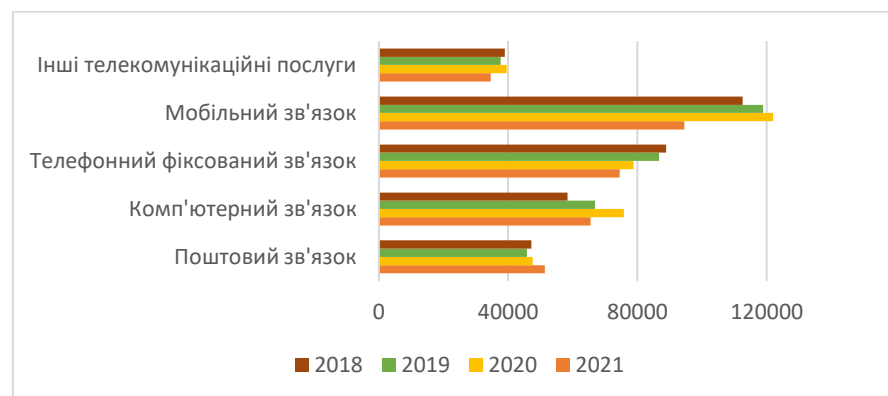

Рисунок 2.1 – Динаміка доходів від надання різних видів послуг зв'язку за 2018-2021 роки

Останніми роками до найбільш доступних послуг для споживачів відносяться послуги мобільного зв'язку та послуги широкосмугового доступу до мережі Інтернет, які забезпечують високий рівень життя людей.

На рис. 2.2 показано структуру доходів послуг телекомунікацій, пошти та інших послуг у 2021 році. Сукупна частка основних сегментів ринку телекомунікаційних послуг (мобільного, фіксованого телефонного та комп'ютерного зв'язку) у загальному обсязі доходів від надання телекомунікаційних послуг на кінець 2021 року становила 77,9%. Зокрема, частка доходу від надання послуг мобільного зв'язку у 2021 році досягнула 36,2%. Крім того, дохід від послуг фіксованого телефонного зв'язку становить лише 24,05% загального доходу.

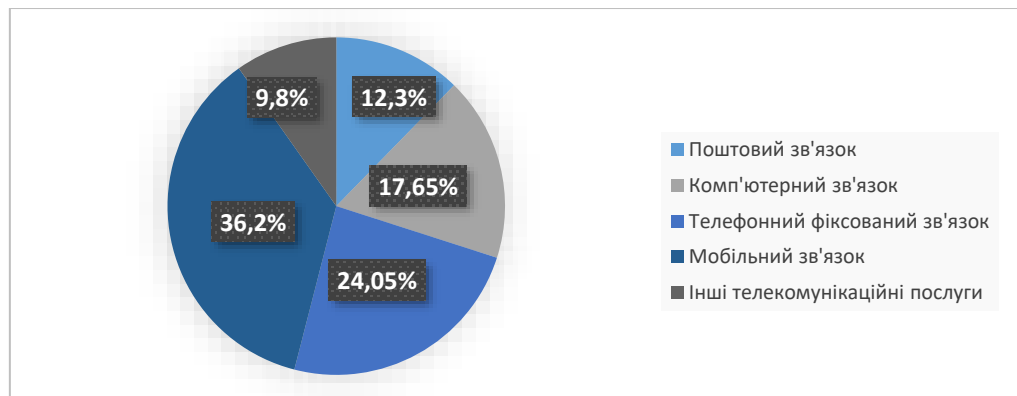

Рисунок 2.2 – Структура доходів від надання різних видів послуг зв'язку за 2021 рік, %

4G (LTE) – четверте покоління мобільного Інтернету, наступник 3G і 2G. Це стандарт мобільної надвисокої швидкості передачі даних для таких пристроїв, як смартфони, планшети або модеми.

Мережі 4G пропонують швидкість завантаження даних до 700 Мбіт/с і швидкість передачі до 90 Мбіт/с. 4G (LTE) до 25 разів швидкіший за 3G-інтернет. В Україні активне використання мобільного Інтернету 4G розпочалось в 2018 році.

В Україні 96% ринку мобільного зв'язку складають Lifecell, Vodafone і Київстар [55].

Слід зауважити, що найбільша кількість пропозицій надходить до операторів сегменту. Отже, потрібно зосередитися на місячному обсязі трафіку середнього споживача, щоб перерахувати всі пакети послуг зв'язку. Також треба мати на увазі, що в будь-який час війни вартість послуг може різко зрости.

Необхідно також виокремити, що розвиток перенесення мобільних номерів, або MNP, є ще однією причиною збільшення кількості абонентів мобільного зв'язку серед населення країни. Ця нова послуга дозволяє абонентам змінювати оператора без зміни номера телефону [50].

З березня 2022 року найбільші мобільні оператори України – Київстар, Vodafone Україна та Lifecell – приєдналися до Мінцифри, Держспецзв'язку та НКРЕКП у запуску послуги національного роумінгу. Це дозволяє абонентам перемикатися між мережами, якщо у них виникають проблеми зі зв'язком. Він також вносить корективи в те, як мобільні мережі поділяють населення на сегменти [55].

Отже, в першому підрозділі досліджено й оцінено стан галузі зв'язку України за останні роки. Аналіз телекомунікаційної галузі в Україні виявив численні проблеми з розвитком ринку мобільного зв'язку. Ці проблеми включають в себе:

- нездатність розвивати ринок, а також низьку довіру споживачів до постачальників мобільних послуг;
- погіршення стабільності телекомунікаційних мереж, яке порушує права українських операторів та власників нерухомості. Це пов'язано з тим, що деякі території є тимчасово окупованими силами ворога;
- телекомунікаційна мережа загального користування України має неефективне управління через відсутність Національного центру експлуатації та технічного управління телекомунікаційними мережами;

– наявність великої кількості сільських, гірських або економічно депресивних районів, які мають обмежений доступ до телекомунікаційних послуг. Це включає в себе загальнодоступні телекомунікації та широкосмуговий доступ до Інтернету;

– надання повноважень комунальним підприємствам організувати доступ телекомунікаційних компаній до об'єктів житлового фонду. Це дозволяє їм створювати домашні дистриб'юторські мережі та надає їм додаткові завдання, не пов'язані з їх початковою роботою. Крім того, комунальні служби повинні утримувати елементи інфраструктури житлового фонду;

– занепокоєння щодо здатності постачальників і провайдерів телекомунікацій використовувати інфраструктуру без упереджень, виключаючи електроенергію, транспорт і будівельні елементи. Без мобільного чи електричного зв'язку під час війни життя багатьох людей, які зіштовхуються з даною проблемою, сильно постраждало.

Таким чином, вивчення того, як телекомунікаційна галузь розвивається в умовах воєнного стану, є відповідним майбутнім дослідженням.

2.2 Характеристика загального стану ПрАТ «Київстар»

В даному дослідженні для загальної характеристики та фінансового аналізу капіталу було обрано підприємство ПрАТ «Київстар».

«Київстар» (англ. Kyivstar, дослівно Зірка Київ) – українська телекомунікаційна компанія, що надає послуги зв'язку та передачі даних на основі мобільних і фіксованих технологій, у тому числі 3G та 4G (LTE) в Україні. Лідер серед мобільних операторів в Україні.

Ідентифікаційний код юридичної особи ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КИЇВСТАР" – 21673832. За кодом ЄДРПОУ, можна дізнатися, за якою адресою знаходиться бізнес. Юридична адреса компанії для

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КИЇВСТАР" це: 03113, м. Київ, Шевченківський район, ВУЛИЦЯ ДЕГТЯРІВСЬКА, будинок 53.

Організаційно-правова форма господарювання: Акціонерне товариство.

Вид економічної діяльності: Діяльність у сфері безпроводного електрозв'язку.

«Київстар» є однією з найбільших телекомунікаційних компаній України, що надає широкий спектр послуг у сфері бездротового зв'язку.

Послуги ПАТ «Київстар»: Інтернет, міжнародний зв'язок, фінансові послуги, обмін повідомленнями, географічне позиціонування, послуги збереження та основні послуги для мобільних операторів [57].

Мобільна мережа «Київстар» охоплює всі підконтрольні уряду міста України, а також понад 28 тис. сільських населених пунктів, усі основні національні й регіональні траси, більшість морських та річкових узбереж. Станом на 2022 рік «Київстар» є найбільшим оператором мобільного зв'язку, а також одним з найбільших інтернет-провайдерів широкопasmового доступу в Україні, обслуговуючи близько 24,4 млн клієнтів мобільного зв'язку і більше 1,1 млн клієнтів широкопasmового фіксованого інтернету в Україні (послуга «Домашній Інтернет»). Компанії належить п'ять мережевих кодів: 67, 68, 96, 97, 98.

Відповідно до досліджень міжнародних компаній Ookla та nPerf за 2019 рік, швидкість мобільного інтернету в мережі Київстар, у середньому, вища, ніж у мережах інших мобільних операторів України.

З 2006 року Київстар реалізує проекти соціальної відповідальності.

За підсумками 2016 року «Київстар» став однією з 29 українських компаній, які, за версією американської консалтингової групи Deloitte, потрапили до рейтингу 500 найбільших компаній Центральної та Східної Європи [55].

У 2020 році Київстар став найдорожчим брендом України за версією журналу «Кореспондент», найкращим роботодавцем України у рейтингу

«ТОП-100. Рейтинг найкрупніших» і «Компанією року» в мобільному зв'язку. За підсумками 2020 та 2021 років, Київстар є найбільшим платником податків серед компаній галузі зв'язку та інформатизації.

ПрАТ «Київстар» засноване та зареєстроване в Україні у 1994 році, послуги мобільного зв'язку надає з 1997 року. 100 % акцій Київстар належить міжнародній телеком-групі VEON офіс в Нідерландах, яка через зареєстровану в Люксембурзі The LetterOne Group належить російській Альфа-груп. Акції групи VEON знаходяться в обігу на фондових біржах NASDAQ (Нью-Йорк) та Euronext (Амстердам).

Разом з основними телекомунікаційними послугами компанія надає послуги FMC (конвергенція мобільного та фіксованого зв'язку), цифрові рішення – Big Data, індустріальний IoT, Clouds, мобільні фінансові сервіси та інші. Ці продукти компанія впроваджує як самостійно, так і в партнерстві з великими ІТ-компаніями, зокрема з Microsoft [56].

Київстар є також одним із лідерів у сегменті OTT TV, надаючи доступ до понад 300 телевізійних каналів.

Київстар побудував найбільшу інфраструктуру зв'язку в Україні – понад 48 тисяч базових станцій. Компанія використовує власну волоконно-оптичну мережу загальною протяжністю 44 тисяч км і пропускною спроможністю понад 2400 Гбіт/с.

З початку повномасштабного вторгнення Київстар підтримав ініціативу Президента України United24 по залученню коштів на відбудову України та виділив 300 мільйонів грн на відновлення цифрової інфраструктури. Також, мобільний оператор вже перерахував майже 130 мільйонів гривень на гуманітарну допомогу ЗСУ, лікарням, літнім людям та постраждалим від війни. Зокрема кошти було передано до БФ Повернись живим, БФ Твоя опора, БФ Let's help, МБФ Карітас України та МБФ Українська біржа благодійності.

З 24 лютого 2022 року, від початку нового етапу російської військової агресії проти України, Київстар запровадив пакет заходів для підтримки

суспільства та абонентів. Компанія забезпечила клієнтів безоплатними послугами зв'язку, виділила 130 мільйонів гривень на благодійництво та сплатила достроково понад 1,628 млрд грн податків.

Також, у 2022 році компанія Київстар:

- збудувала 585 нових базових станцій;
- модернізувала з 3G до 4G близько 7 тисяч базових станцій;
- встановила 10 088 додаткових батарей на базові станції;
- збільшили кількість генераторів для живлення обладнання до 1106.

Допомога для абонентів передплати:

- дзвінки всередині мережі для 21,5 млн абонентів передплати працюють навіть при нулі на рахунку та без оплаченого тарифу;
- послугою Екстра гроші для замовлення додаткових коштів на свій рахунок, абоненти користуються без комісії. Такою можливістю скористувалися більше 200 тисяч разів.

Допомога для контрактних абонентів та бізнес-клієнтам:

- Київстар збільшив кредитні ліміти, щоб клієнти мали змогу користуватися основними послугами без поповнення рахунку, а також надав можливість мікрокредитування;
  - для бізнес-клієнтів з фіксованими послугами (інтернет, телефонія та передавання даних) відтерміновано строки оплати рахунків на 30 днів;
  - Київстар безоплатно надав бізнесу і державним організаціям сервіс електронного документообігу Star.Docs.

Абонентам у роумінгу:

- Київстар нарахував по 250 бонусних гривень для дзвінків або використання мобільного інтернету за кордоном. Бонуси нараховуються всім абонентам, які вимушено виїхали в одну з 9 країн Європи: Польщу, Румунію, Угорщину, Словаччину, Молдову, Німеччину, Італію, Литву чи Чехію. За перші 2 тижні ці бонуси отримало вже більше 1,4 млн абонентів Київстар.

Клієнтам Домашнього Інтернету та Київстар ТБ:

- компанія надала можливість користуватися фіксованим інтернетом зі швидкістю до 80 Мбіт/с абонентам без можливості сплати рахунку;

- у більш ніж 200 бомбосховищах по всій Україні компанія забезпечила безоплатний Wi-Fi [64];

- компанія відкрила доступ до більшої частини контенту на платформі онлайн-телебачення Київстар ТВ. Також, для абонентів інших мобільних операторів, надано вільний доступ до новинних каналів та дитячого контенту.

Київстар у співпраці з Державною службою України з надзвичайних ситуацій розіслав понад 150 млн SMS-повідомлень з життєво важливою інформацією, зокрема – про дії під час повітряної тривоги, першу медичну допомогу тощо.

Запущено національний роумінг разом з іншими мобільними операторами, Міністерством цифрової трансформації України, Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку разом з Українською асоціацією операторів зв'язку «Телас».

Компанією керує Правління, до складу якого входять:

1. Олександр Комаров, з 20 липня 2018 на додаток до посади виконавчого директора Veeline Казахстан виконував обов'язки президента Київстару. 6 грудня 2018 оголошено, що Олександр Комаров призначений президентом компанії «Київстар».
2. Валентин Някшу, громадянин Румунії. Технічний директор.
3. Генріх Даубнер, громадянин Словаччини. Фінансовий директор [57].

В результаті можна виділити основних конкурентів для ПрАТ «Київстар» та проаналізувати частку ринку.

Телекомунікаційна галузь в Україні є однією з найбільш динамічно прогресуючих галузей економіки. Ключові підприємства телекомунікаційної галузі в Україні включають такі компанії, як "Київстар", "Vodafone" та "Lifecell".

Таблиця 2.2 – Частка ринку компаній мобільного зв'язку в Україні станом на 2022 рік [57, 58, 59]

Оператор	Кількість абонентів мобільного зв'язку (млн. осіб)	Частка ринку
Київстар	24,4	45,48%
Vodafone (K1)	19,7	36,72%
Lifecell (K2)	8,1	15,10%
Інші (K3)	1,45	2,70%
Всього:	53,65	100%

Для візуалізації частки ринку підприємств телекомунікаційної галузі України, була побудована кругова діаграма:

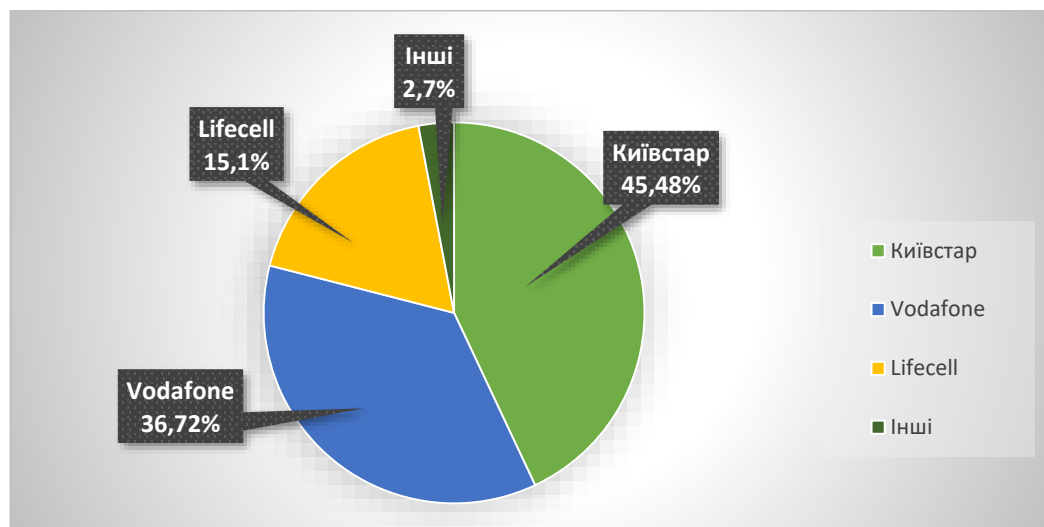

Рисунок 2.3 – Частка ринку компаній мобільного зв'язку ПрАТ «Київстар» та його основних конкурентів (побудовано за даними таблиці 2.2)

Отже, ПрАТ «Київстар» надає послуги у сфері інтернету, міжнародного зв'язку, фінансових послуг, обміну повідомленнями, геолокація, послуги, що допомагають економити та базові послуги мобільного оператора. Можна сказати, що «Київстар» є однією з найбільших телекомунікаційних компаній України, яка пропонує широкий спектр послуг в області бездротового зв'язку.

ПрАТ «Київстар» задовольняє всі вимоги і потреби своїх споживачів в сфері надання послуг.

Компанія "Київстар" є одним з провідних операторів мобільного зв'язку в Україні. Крім мобільного зв'язку, "Київстар" також пропонує послуги широкопasmового Інтернету та інших телекомунікаційних послуг. У 2020 році компанія зареєструвала збільшення прибутку на 10,4% порівняно з 2019 роком, до 29,2 млрд грн [57].

"Vodafone" також є провідним оператором мобільного зв'язку в Україні. Крім мобільного зв'язку, компанія пропонує послуги широкопasmового Інтернету та послуги зв'язку для бізнесу. У 2020 році компанія зареєструвала збільшення прибутку на 2,6% порівняно з 2019 роком, до 22,6 млрд грн [58].

"Lifecell" є третім провідним оператором мобільного зв'язку в Україні. Компанія також пропонує послуги широкопasmового Інтернету та інші телекомунікаційні послуги. У 2020 році компанія зареєструвала збільшення прибутку на 3,3% порівняно з 2019 роком, до 10,5 млрд грн [59].

Конкуренція між цими компаніями є досить жорсткою, але вони також змушені конкурувати з іншими операторами телекомунікаційного ринку в Україні, такими як "Trimob", "PeopleNet" та "Intertelecom".

Щоб побачити більш детальну картину конкуренції всередині телекомунікаційної галузі України, необхідно побудувати матрицю Бостонської консалтингової групи.

Матриця Бостонської консалтингової групи (BCG) є інструментом стратегічного планування, який допомагає компаніям зрозуміти, які продукти або послуги несуть найбільшу потенційну користь і як їхні бізнес-одиниці можуть зайняти лідируючі позиції на ринку.

BCG-матриця базується на ідеї, що бізнес-одиниці можна розділити на чотири категорії в залежності від їх долі ринку та темпів зростання. Категорії цієї матриці включають:

"Зірки" (Stars) – це бізнес-одиниці, які мають велику долю ринку і високі темпи зростання. Вони вимагають великих інвестицій для розвитку, але мають потенціал стати прибутковими продуктами в майбутньому.

"Важкі діти" (Question Marks) – це бізнес-одиниці, які мають низьку долю ринку, але високі темпи зростання. Вони потребують додаткових інвестицій для того, щоб стати "зірками".

"Дійні корови" (Cash Cows) – це бізнес-одиниці, які мають велику долю ринку, але низькі темпи зростання. Вони зазвичай є прибутковими продуктами, які забезпечують грошові потоки, які можуть використовуватися для інвестування в "питання" і "зірки".

"Собаки" (Dogs) – це бізнес-одиниці, які мають низьку долю ринку і низькі темпи зростання. Вони не є прибутковими продуктами, і їхній потенціал розвитку обмежений.

Ці категорії допомагають компаніям визначити, на яких продуктах або послугах слід зосередитися і як правильно їх використовувати.

BCG-матриця дозволяє визначити, який сектор бізнесу лідирує в порівнянні з його конкурентами, яка динаміка його ринку і дозволяє попередньо розподілити фінансові ресурси між секторами. Матриця побудована на передумові, що чим більша частка ринку в секторі, тим нижчі питомі витрати та вищі прибутки завдяки відносній економії виробництва.

Завдання BCG-матриці полягає у визначенні, до якої з цих чотирьох груп можна віднести той чи інший вид товару чи послуги, щоб сформулювати стратегію його подальшого розвитку [9, 60, 61].

Для досягнення мети необхідно взяти обсяги продажів основних груп товарів (послуг) ПрАТ «Київстар» на початок і кінець звітної періоду та його головних конкурентів за останній рік. Для кожного з них потрібно визначити темп росту та відносну частку ринку. До основних груп товарів (послуг) слід віднести наступні: послуги мобільного зв'язку абонентам, інтерконект, роумінг, реалізація товарів та SIM-карт, а також інші доходи мобільного бізнесу. Всі зібрані дані спочатку слід занести в таблицю (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Аналіз обсягу продажів товарів (послуг) ключових підприємств телекомунікаційної галузі України за 2021 рік (одиниця виміру: тис. грн.) [57, 58, 59]

Показник	Обсяги продажів товарів (послуг) ПрАТ «Київстар», тис. грн.		Обсяги продажів товарів (послуг) за звітний період у конкурентів, тис. грн.		Темп росту ринку	Відносна частка ринку	
	Початок періоду	Кінець періоду	«Vodafone»	«Lifecell»		ПрАТ «Київстар» від «Vodafone»	ПрАТ «Київстар» від «Lifecell»
Дохід від послуг мобільного зв'язку абонентам	16500872	19194858	14984830	6109782	1,16	1,28	3,14
Дохід від інтерконекту	2905465	3145696	3394446	643817	1,08	0,93	4,89
Дохід від роумінгу	374373	604978	605483	170732	1,62	1,00	3,54
Дохід від реалізації товарів	9257	11851	119149	65017	1,28	0,10	0,18
Дохід від реалізації SIM-карт	94802	90837	82724	72926	0,96	1,10	1,25
Інші доходи мобільного бізнесу	178216	245601	255050	94843	1,38	0,96	2,59
Всього	20062985	23293821	19441682	7157117	1,16	1,20	3,25

Табл. 2.3 показала, що більшість показників обсягу продажів ПрАТ «Київстар» суттєво переважають показники своїх головних конкурентів за останній рік. У результаті варто зазначити, що за 2021 рік майже всі показники ПрАТ «Київстар» стрімко зросли, що дало компанії лідерства в позиціонуванні над конкурентами.

Таким чином, матриця Бостонської консалтингової групи (BCG) на основі відносної частки ринку ПрАТ "Київстар" від «Vodafone» (рис. 2.4) продемонструвала, що «Київстар» домінує над своїм головним конкурентом.

Таким чином, можна проаналізувати побудовану матрицю Бостонської консалтингової групи (BCG) після проведеного дослідження. Показники, відповідно до свого положення на координатах матриці, діляться на категорії наступним чином:

«Собаки» - нижня ліва чверть;

«Важкі діти» - верхня ліва чверть;

«Дійні корови» - нижня права чверть;

«Зірки» - верхня права чверть.

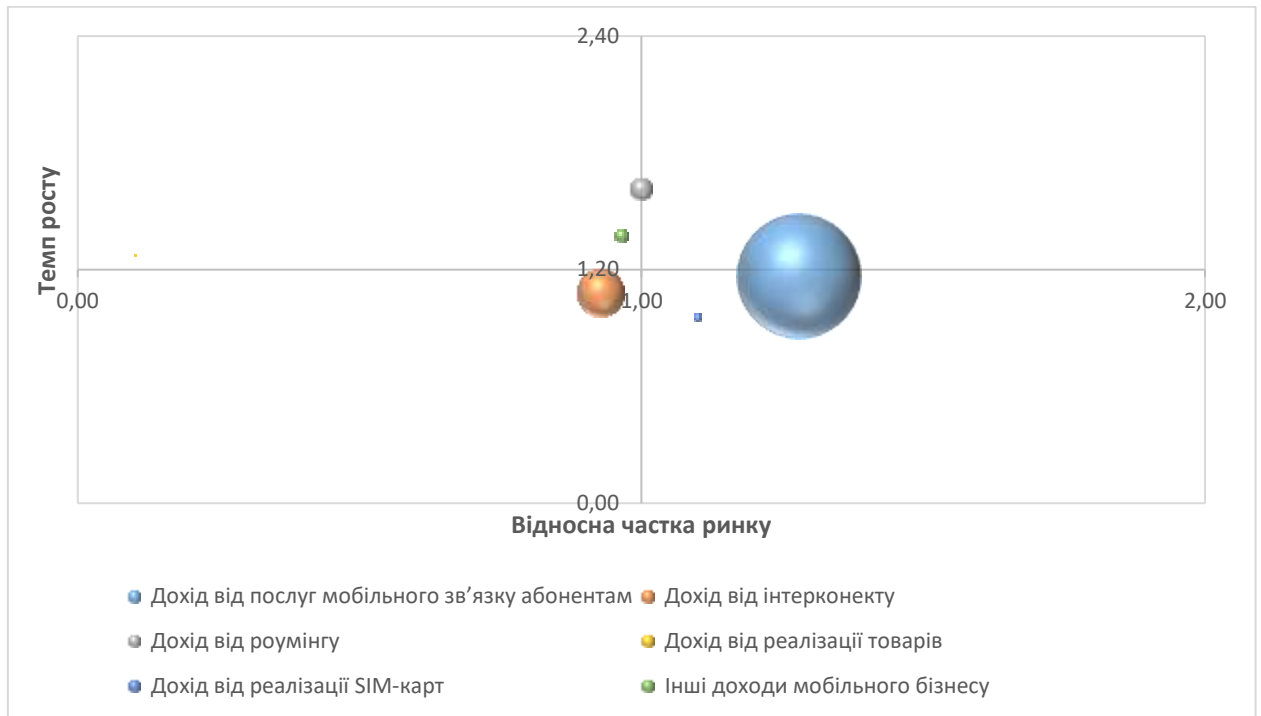

Рисунок 2.4 – Матриця Бостонської консалтингової групи (BCG) на основі відносної частки ринку ПрАТ "Київстар" від «Vodafone»

Отже, дохід від інтерконекту слід віднести до «Собак».

Водночас, до «Дійних корів» відносяться такі показники, як дохід від послуг мобільного зв'язку абонентам та дохід від реалізації SIM-карт.

До «Важких дітей» потрапив дохід від роумінгу, дохід від реалізації товарів, а також інші доходи мобільного бізнесу.

До «Зірок» жоден з показників не потрапив.

Компанія «Vodafone» переважно поступається своїм обсягом продажів товарів (послуг) головному конкуренту ПрАТ "Київстар". Тому підприємству необхідно нарощувати свої грошові вклади, розвивати симпатію споживачів, розширювати асортименти, впроваджувати нові ідеї в сферу послуг. Показники обсягу продажів, які входять в категорію «Дійні корови», не

потребують суттєвого покращення, оскільки залишок від їх реалізації можна спрямувати на розвиток інших груп показників.

Більш домінуючим виглядає «Київстар» на хвилі конкуренції із «Lifecell».

Із табл. 2.3 також видно, що майже всі показники ПрАТ «Київстар» переважають показники свого другого конкурента за останній рік, а саме «Lifecell». Тому матриця Бостонської консалтингової групи (BCG) на основі відносної частки ринку ПрАТ "Київстар" від «Lifecell» (рис. 2.5) продемонструвала, що «Київстар» повністю домінує над своїм другим конкурентом.

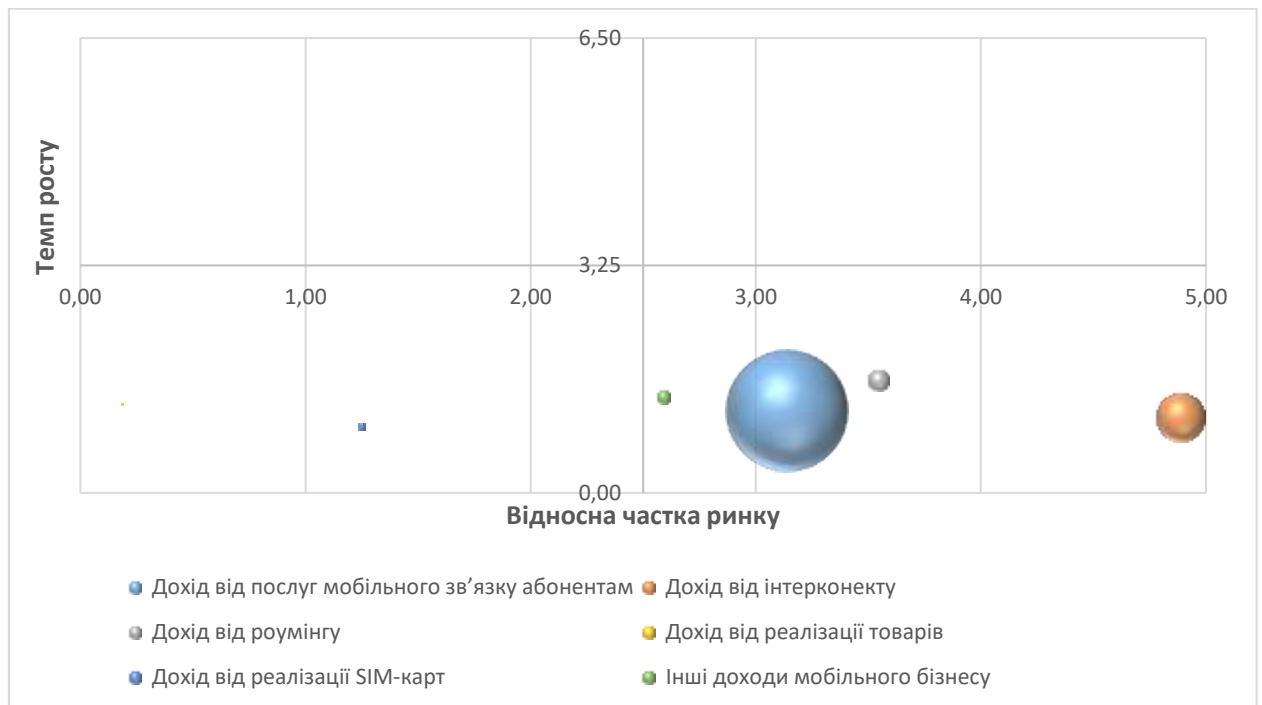

Рисунок 2.5 – Матриця Бостонської консалтингової групи (BCG) на основі відносної частки ринку ПрАТ "Київстар" від «Lifecell»

Отже, на рис. 2.5 видно, що дохід від реалізації SIM-карт та дохід від реалізації товарів слід віднести до «Собак». Показники із цієї категорії мають невисокий темп росту. Як правило, їх розвиток не має великих перспектив.

До «Дійних корів» відноситься дохід від послуг мобільного зв'язку абонентам, дохід від роумінгу, дохід від інтерконекту та інші доходи

мобільного бізнесу, тому дані показники обсягу продажів для ПрАТ "Київстар" уже не вимагають значного підвищення, оскільки залишок від їх реалізації можна спрямувати на розвиток інших груп показників. Для «Lifecell» зберігається перспектива потенційного розвитку, але в той же час він вимагає постійних грошових вкладень, щоб покращити чистий дохід від реалізації товарів (послуг).

ПрАТ "Київстар" може направляти стабільний прибуток на розвиток «Важких дітей» і «Зірок». Самі «Дійні корови» вкладень вже не вимагають.

Отже, в результаті досліджено й проаналізовано діяльність ключових підприємств телекомунікаційної галузі України та їх конкуренцію за допомогою побудови матриці Бостонської консалтингової групи. Після визначення категорій, в які входять показники обсягу продажів, можна сформулювати стратегію розвитку для конкуруючих між собою компаній, а саме:

- стратегію «Дійних корів» доцільно буде використовувати лідеру телекомунікаційної галузі України – ПрАТ «Київстар». Ця стратегія спрямована на збереження статус-кво якомога довше та надання фінансової підтримки сегменту країн, що розвиваються. Основні завдання зводяться до підтримки нових моделей товарів та послуг для стимулювання повторних покупок постійними клієнтами, регулярного нагадування про рекламу та нових цінових знижок;

- стратегію «Важких дітей» доцільно буде використовувати підприємству «Vodafone». Ця стратегія передбачає активізацію компанії на ринку телекомунікаційних послуг або відхід від нього. Щоб зберегти або збільшити частку ринку в умовах жорсткої конкуренції, потрібен значний капітал. Тому менеджери повинні вирішити: чи вважають вони, що підприємство може успішно конкурувати за належної підтримки, чи їм слід залишити ринок;

- стратегія «Собак» більше підходить компанії «Lifecell», яка переважно поступається обсягом продажів своїм конкурентам. Стратегія

«собаки» полягає в ослабленні ринку або спробах ліквідації. Компанія з таким поділом може спробувати збільшити обсяг продажів шляхом виходу на певний ринок і зменшення обсягу послуг, які надає, або виходу з ринку.

Таким чином, вибравши привабливу конкурентну позицію і провівши всі види підприємницької діяльності у відповідність до обраної позиції, виходячи зі сформованої галузевої структури підприємства, можна досягнути значного прогресу на шляху до великого успіху. Тому компаніям варто визначатись з їх видами діяльності та їх взаємодією для успішної реалізації стратегії. Необхідні компоненти та взаємодії діяльності формуються та змінюються відповідно до конкурентоспроможності підприємств.

Можна стверджувати, що телекомунікаційна галузь є одним із найважливіших секторів господарського комплексу України, який має великий вплив на соціальне становище суспільства, показуючи рівень його економічного розвитку. Зараз у цій сфері відбуваються достатньо серйозні зміни: нові тенденції розвитку індустрії зв'язку, впровадження цифрової трансформації інноваційних технологій, застосування штучного інтелекту, поява більшої кількості компаній, швидка конкуренція, створення нових бізнес-моделей, які спрямовані на надання клієнтам необхідних послуг.

2.3 Аналіз основних показників фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр.

Основним джерелом отримання інформації для здійснення оцінки фінансового стану підприємства ПрАТ «Київстар» є форма № 1 «Баланс» та форма № 2 «Звіт про фінансові результати». Спочатку потрібно здійснити аналіз абсолютних показників фінансового стану підприємства та їх динаміку. Визначити абсолютну зміну та темп приросту показників на початок і кінець звітного періоду.

Таблиця 2.4 – Динаміка зміни абсолютних показників, які характеризують фінансовий стан ПрАТ “Київстар” (одиниця виміру: тис. грн.)
(складено на основі даних [57, 62])

Показник	Значення			Відхилення значень 2022 р. від 2020 р.		Відхилення значень 2022 р. від 2021 р.	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне	Відносне, %	Абсолютне	Відносне, %
Середньорічна вартість майна, тис. грн.	25733787,5	28412807,5	35679788,5	9946001	38,65	7266981	25,58
в тому числі:							
Необоротні активи, тис. грн.	24660803	26694950	32868211	8207408	33,28	6173261	23,13
Оборотні активи, тис. грн.	2342703	3044988	8566060	6223357	265,65	5521072	181,32
Середньорічна вартість пасивів, тис. грн.	25733787,5	28412807,5	35679788,5	9946001	38,65	7266981	25,58
в тому числі:							
Власний капітал, тис. грн.	11408277	12465162	22065797	10657520	93,42	9600635	77,02
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	7012616	10955311	9814149	2801533	39,95	-1141162	-10,42
Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	8582966	6391774	9667384	1084418	12,63	3275610	51,25
Валовий прибуток, тис. грн.	16534990	18912710	18788161	2253171	13,63	-124549	-0,66
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн.	13010193	14786480	13878318	868125	6,67	-908162	-6,14
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	12568235	13937797	11796580	-771655	-6,14	-2141217	-15,36
Чистий прибуток, тис. грн.	10322053	11266926	9597669	-724384	-7,02	-1669257	-14,82

З таблиці 2.4 видно, що на ПрАТ «Київстар» спостерігається збільшення середньорічної вартості майна, яка в 2022 р. склала 35679788,5 тис. грн., що на 38,65% більше порівняно з 2020 р. та на 25,58% більше порівняно із 2021 р. Збільшення майна підприємства є позитивним явищем, незважаючи на те, що воно спостерігається на фоні зниження чистого прибутку. Така динаміка свідчить про ефективну діяльність ПрАТ «Київстар». Збільшення вартості майна відбулось за рахунок як власного, так і залученого капіталу.

Власний капітал ПрАТ «Київстар» в 2022 р. склав 22065797 тис. грн., що на 93,42% більше порівняно із 2020 р. та на 77,02% більше порівняно із 2021 р. Збільшення власного капіталу спричинене отриманням підприємством чистого прибутку.

Довгострокові зобов'язання і забезпечення ПрАТ «Київстар» в 2022 р. склали 9814149 тис. грн., що на 39,95% більше порівняно із 2020 р. та на 10,42% менше порівняно із 2021 р.

Збільшення загальної вартості майна спричинило зміни і в складі майна: на ПрАТ «Київстар» в 2022 р. порівняно із 2020 р. та 2021 р. спостерігалось підвищення оборотних та необоротних активів.

Вартість оборотних активів ПрАТ «Київстар» піднялась в 2022 р. порівняно із 2020 р. на 265,65%, а також піднялась в 2022 р. порівняно із 2021 р. на 181,32% та становила 8566060 тис. грн.

Вартість необоротних активів підприємства в 2022 р. склала 32868211 тис. грн., що на 33,28% більше порівняно із 2020 р. та на 23,13% більше порівняно із 2021 р. Це підвищення спричинене збільшенням вартості основних засобів, що є позитивною тенденцією.

Зростання необоротних активів пояснюється зростанням вартості нематеріальних активів та основних засобів. З рис. 2.6 видно, що необоротні активи ПрАТ «Київстар» суттєво перевищують оборотні активи. Це є позитивною тенденцією, оскільки підприємство відноситься до галузі зв'язку.

Про задовільний фінансово-економічний стан ПрАТ «Київстар» свідчать також і фінансові результати. Так, валовий прибуток ПрАТ «Київстар» в 2022

р. склав 18788161 тис. грн, що на 13,63% більше порівняно з 2020 р. та на 0,66% менше порівняно із 2021 р.

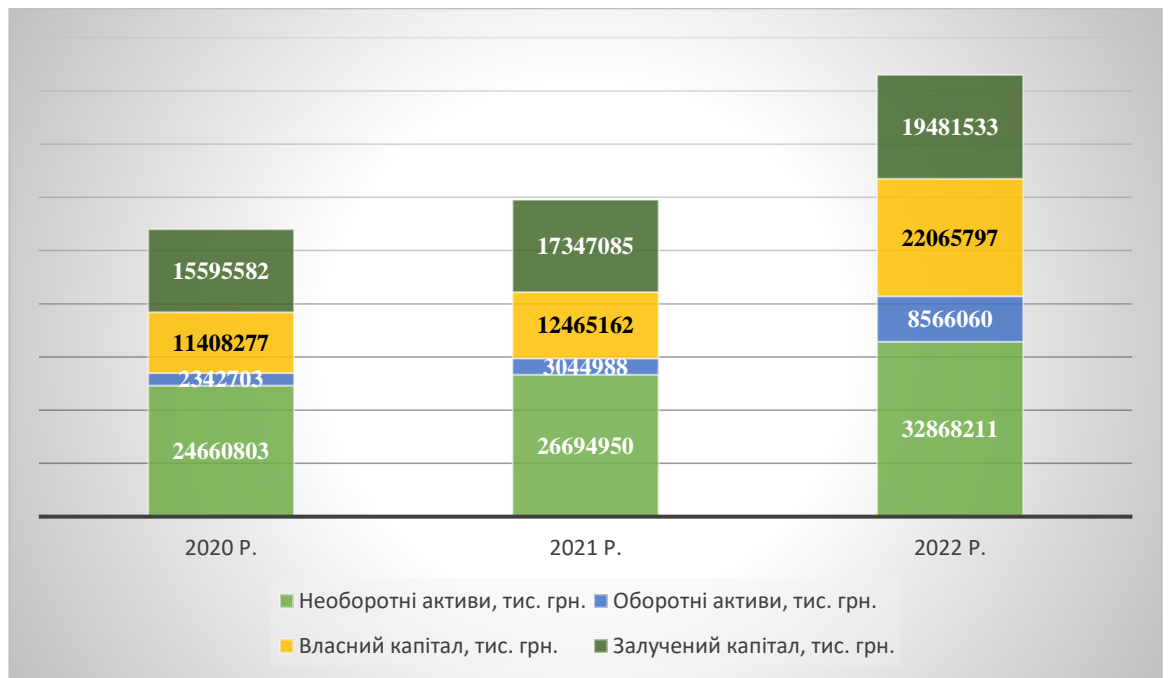

Рисунок 2.6 – Динаміка складу та джерел фінансування майна
ПрАТ «Київстар» (побудовано за даними таблиці 2.4)

Позитивну динаміку зростання до війни має й прибуток від операційної діяльності, який в 2022 р. склав 13878318 тис. грн, що на 6,67% більше порівняно із 2020 р. та на 6,14% менше порівняно із 2021 р.

Прибуток до оподаткування в 2022 р. склав 11796580 тис. грн, що на 6,14% менше порівняно із 2020 р. та на 15,36% менше порівняно із 2021 р.

Внаслідок війни на ПрАТ «Київстар» також відбулось зменшення і чистого прибутку, який в 2022 р. склав 9597669 тис. грн, що на 7,02% менше порівняно із 2020 р. та на 14,82% - порівняно із 2021 р.

В результаті видно зростання фінансових результатів до періоду війни, яке зумовлене тим, що доходи ПрАТ «Київстар» зростали швидшими темпами порівняно із витратами. В 2022 р. внаслідок військових дій на території України фінансові результати ПрАТ «Київстар» продемонстрували спад.

Отже, аналіз абсолютних показників фінансово-економічного стану показав, що ПрАТ «Київстар» здійснює ефективну діяльність.

Проведемо аналіз ліквідності ПрАТ «Київстар».

Показники ліквідності підприємства – це показники, що характеризують фінансовий стан підприємства та оцінюють можливість підприємства виконувати всі грошові зобов'язання [29, 30].

Показниками, за якими оцінимо ліквідність ПрАТ «Київстар», є:

- коефіцієнт покриття;
- коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- коефіцієнт швидкої ліквідності;
- чистий оборотний капітал.

З цією метою розрахуємо коефіцієнт покриття, який характеризує частку поточних зобов'язань, яку може погасити ПрАТ «Київстар» за рахунок оборотних активів за формулою [29]:

$$K_{\Pi} = \frac{OA}{ПЗ} , \quad (2.1)$$

де ПЗ – поточні зобов'язання (тис. грн.);

ОА – оборотні активи (тис. грн.).

Розрахуємо коефіцієнт покриття для ПрАТ «Київстар»:

$$2020 \text{ р.: } K_{\Pi} = \frac{2342703}{8582966} = 0,27 ;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\Pi} = \frac{3044988}{6391774} = 0,48 ;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\Pi} = \frac{8566060}{9667384} = 0,89 .$$

Оцінимо показник абсолютної ліквідності, який визначається за формулою [29]:

$$K_{\text{абс.л}} = \frac{\text{ГК}}{\text{ПЗ}}, \quad (2.2)$$

де ГК – грошові кошти та їх еквіваленти (тис. грн.);

ПЗ – поточні зобов'язання (тис. грн.).

Розрахуємо показники абсолютної ліквідності для ПрАТ «Київстар»:

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{абс.л}} = \frac{1339380}{8582966} = 0,16 ;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{абс.л}} = \frac{1707773}{6391774} = 0,27 ;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{абс.л}} = \frac{4684591}{9667384} = 0,48 .$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності визначається за формулою [29]:

$$K_{\text{шв.л}} = \frac{(\text{ОА}-3)}{\text{ПЗ}}, \quad (2.3)$$

де ОА – оборотні активи (тис. грн.);

З – запаси (тис. грн.);

ПЗ – поточні зобов'язання (тис. грн.).

Розрахуємо показники швидкої ліквідності для ПрАТ «Київстар»:

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{шв.л}} = \frac{(2342703 - 51485)}{8582966} = 0,27 ;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{шв.л}} = \frac{(3044988 - 37506)}{6391774} = 0,47 ;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{шв.л}} = \frac{(8566060 - 65107)}{9667384} = 0,88 .$$

Чистий оборотний капітал визначається за формулою [48]:

$$\text{ЧОК} = \text{ОА} - \text{ПЗ}, \quad (2.4)$$

де ПЗ – поточні зобов'язання (тис. грн.);

ОА – оборотні активи (тис. грн.).

Розрахуємо чистий оборотний капітал для ПрАТ «Київстар»:

2020 р.: ЧОК = 2342703 – 8582966 = -6240263 тис. грн.;

2021 р.: ЧОК = 3044988 – 6391774 = -3346786 тис. грн.;

2022 р.: ЧОК = 8566060 – 9667384 = -1101324 тис. грн.

З таблиці 2.5 видно, що впродовж 2020-2022 рр. ПрАТ «Київстар» є ліквідним підприємством.

Зокрема коефіцієнт абсолютної ліквідності в 2022 р. збільшився і становив 0,48, що на 200% більше порівняно із 2020 р. та на 77,78% більше порівняно із 2021 р.

Таблиця 2.5 – Показники ліквідності ПрАТ «Київстар» та їх динаміка

Показник	Значення			Зміна значень 2022 р. порівняно з 2020 р.		Зміна значень 2022 р. порівняно з 2021 р.	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютна зміна	Темп приросту, %	Абсолютна зміна	Темп приросту, %
Коефіцієнт покриття, %	0,27	0,48	0,89	0,62	229,63	0,41	85,42
Коефіцієнт абсолютної ліквідності, %	0,16	0,27	0,48	0,32	200,00	0,21	77,78
Коефіцієнт швидкої ліквідності, %	0,27	0,47	0,88	0,61	225,93	0,41	87,23
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	-6240263	-3346786	-1101324	5138939	-82,35	2245462	-67,09

Коефіцієнт швидкої ліквідності, який характеризує здатність ПрАТ «Київстар» погашати поточні зобов'язання за рахунок активів, що швидко реалізуються, в 2022 р. також зріс на 225,93% порівняно із 2020 р. та на 87,23% порівняно із 2021 р. і становив 0,88.

Коефіцієнт покриття в 2022 р. збільшився і становив 0,89, що на 229,63% більше порівняно із 2020 р. та на 85,42% більше порівняно із 2021 р.

Показник абсолютної ліквідності знаходиться в межах норми до 2022 р. (0,1-0,3%). Найбільш ліквідну частину активів складають грошові кошти та їх еквіваленти. В період війни показник абсолютної ліквідності перевищує норму. Цей показник показує частку поточних зобов'язань компанії, які можуть бути погашені негайно.

Норматив показника швидкої ліквідності знаходиться в межах 0,5-1 і вище. У ПрАТ «Київстар» в 2022 р. він становить 0,88, тому таке значення вказує на те, що в компанії достатньо ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за необхідними зобов'язаннями.

Нормативом коефіцієнта покриття є значення, яке входить в межі 1-3, однак більш бажаним є значення 2-3. Показник, який є нижчим за нормативний, свідчить про проблемний стан платоспроможності, тому що оборотних активів недостатньо для того, щоб відповісти за поточними зобов'язаннями. У ПрАТ «Київстар» цей показник становить лише 0,89 і це може призвести до зниження довіри до компанії з боку кредиторів, постачальників, інвесторів і партнерів.

Однак, всі показники з таблиці 2.5 мають позитивну динаміку, демонструючи своє зростання. Це нам показує, що ліквідність підприємства збільшується, оборотні активи та поточні зобов'язання зростають.

Проаналізуємо рівень ділової активності ПрАТ «Київстар».

З показників ділової активності ПрАТ «Київстар» розрахуємо наступні:

- коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості;
- коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості;
- коефіцієнт оборотності основних засобів;

- термін оборотності дебіторської заборгованості;
- термін оборотності кредиторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості – це показник ділової активності, що вказує на час обороту кредиторської заборгованості протягом року. Це відношення доходу до середньорічної суми кредиторської заборгованості.

Показники оборотності кредиторської заборгованості вимірюються в оборотах та визначаються за формулою [29]:

$$K_{об.КЗ} = \frac{ЧД}{КЗ}, \quad (2.5)$$

де ЧД – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (тис. грн.);

КЗ – середньорічна вартість кредиторської заборгованості (тис. грн.).

Розрахуємо показники оборотності кредиторської заборгованості для ПрАТ «Київстар»:

$$2020 \text{ р.: } K_{об.КЗ} = \frac{25041947}{(6888982+6981009)/2} = 3,61 \text{ (оборотів);}$$

$$2021 \text{ р.: } K_{об.КЗ} = \frac{28559150}{(6981009+4594450)/2} = 4,93 \text{ (оборотів);}$$

$$2022 \text{ р.: } K_{об.КЗ} = \frac{30900973}{(4594450+6177232)/2} = 5,74 \text{ (оборотів).}$$

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості – це показник ділової активності, який показує ефективність управління боргом для клієнтів та інших дебіторів та відношення доходу до середньорічної дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості вимірюється в оборотах та розраховується за формулою [48]:

$$K_{\text{об.ДЗ}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{ДЗ}}, \quad (2.6)$$

де ДЗ – середньорічна вартість дебіторської заборгованості (тис. грн.).

Розрахуємо показники оборотності дебіторської заборгованості для ПрАТ «Київстар»:

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{об.ДЗ}} = \frac{25041947}{(848376+827840)/2} = 29,88 \text{ (оборотів);}$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{об.ДЗ}} = \frac{28559150}{(827840+1102221)/2} = 29,59 \text{ (оборотів);}$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{об.ДЗ}} = \frac{30900973}{(1102221+3145410)/2} = 14,55 \text{ (оборотів).}$$

Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) – показник господарської діяльності підприємств, що відображає ефективність використання основних фондів підприємств та відношення доходу до середньорічної вартості основних засобів.

Коефіцієнт оборотності основних засобів вимірюється в оборотах та розраховується за формулою [29]:

$$K_{\text{об.ОЗ}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{ОЗ}}, \quad (2.7)$$

де ОЗ – середньорічна вартість основних засобів (тис. грн.).

Розрахуємо показники оборотності основних засобів для ПрАТ «Київстар»:

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{об.ОЗ}} = \frac{25041947}{(12044185+13859465)/2} = 1,93 \text{ (оборотів);}$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{об.ОЗ}} = \frac{28559150}{(13859465+16291426)/2} = 1,89 \text{ (оборотів);}$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{об.03}} = \frac{30900973}{(16291426+20429519)/2} = 1,68 \text{ (оборотів).}$$

Для вищезазначених коефіцієнтів ділової активності позитивною динамікою вважається – зростання. Для строків погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей навпаки – позитивним є зменшення.

Строк погашення дебіторської заборгованості – це термін для погашення заборгованості дебіторами.

Вимірюється у днях та розраховується за формулою [48]:

$$T_{\text{об.ДЗ}} = \frac{360}{K_{\text{об.ДЗ}}}, \quad (2.8)$$

де 360 – тривалість періоду (днів);

$K_{\text{об.ДЗ}}$ – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (%).

Розрахуємо строк погашення дебіторської заборгованості для ПрАТ «Київстар»:

$$2020 \text{ р.: } T_{\text{об.ДЗ}} = \frac{360}{29,88} = 12 \text{ (днів);}$$

$$2021 \text{ р.: } T_{\text{об.ДЗ}} = \frac{360}{29,59} = 12 \text{ (днів);}$$

$$2022 \text{ р.: } T_{\text{об.ДЗ}} = \frac{360}{14,55} = 25 \text{ (днів).}$$

Строк погашення кредиторської заборгованості – це термін для погашення кредиторської заборгованості.

Строк погашення кредиторської заборгованості є показником ділової активності, який використовується для оцінки ефективності управління кредиторською заборгованістю. Значення коефіцієнта вказує на період,

протягом якого компанія використовує кошти своїх постачальників і підрядників.

Вимірюється у днях та розраховується за формулою [48]:

$$T_{\text{об.КЗ}} = \frac{360}{K_{\text{об.КЗ}}} , \quad (2.9)$$

де $K_{\text{об.КЗ}}$ – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (%).

Розрахуємо строк погашення кредиторської заборгованості для ПрАТ «Київстар»:

$$2020 \text{ р.: } T_{\text{об.КЗ}} = \frac{360}{3,61} = 99 \text{ (днів);}$$

$$2021 \text{ р.: } T_{\text{об.КЗ}} = \frac{360}{4,93} = 73 \text{ (дні);}$$

$$2022 \text{ р.: } T_{\text{об.КЗ}} = \frac{360}{5,74} = 63 \text{ (дні).}$$

З таблиці 2.6 видно, що загалом ПрАТ «Київстар» має невисокий рівень ділової активності. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості в 2022 р. склав 5,74 обороти, що на 59% більше порівняно із 2020 р. та на 16,43% більше порівняно із 2021 р.

В 2022 р. коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості склав 14,55 оборотів, що на 51,31% менше порівняно із 2020 р. та на 50,83% менше порівняно із 2021 р.

Коефіцієнт оборотності основних засобів в 2022 р. становив 1,68 оборотів, що на 12,95% менше порівняно із 2020 р. та на 11,11% менше порівняно із 2021 р.

Слід зауважити, що термін оборотності дебіторської заборгованості в 2022 р. склав 25 днів, що на 108,33% більше порівняно із 2020 р. та на 108,33% більше порівняно із 2021 р. Аналогічно таку ж тенденцію продемонстрував

термін оборотності кредиторської заборгованості, який в 2022 р. склав 63 дні, що на 36,36% менше порівняно із 2020 р. та на 13,70% менше порівняно із 2021 р.

Це вказує на те, що стан оборотності дебіторської заборгованості знизився та кредиторської заборгованості зріс, що свідчить про можливі негативні наслідки, такі як: збільшення фінансових витрат, невикористання фінансового та виробничого потенціалу підприємства тощо.

Таблиця 2.6 – Аналіз показників ділової активності ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр.

Показник	Одиниці виміру	Значення			Зміна значень 2022 р. порівняно з 2020 р.		Зміна значень 2022 р. порівняно з 2021 р.	
		2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютна зміна	Темп приросту, %	Абсолютна зміна	Темп приросту, %
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	обороти	3,61	4,93	5,74	2,13	59,00	0,81	16,43
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	обороти	29,88	29,59	14,55	-15,33	-51,31	-15,04	-50,83
Коефіцієнт оборотності основних засобів	обороти	1,93	1,89	1,68	-0,25	-12,95	-0,21	-11,11
Термін оборотності дебіторської заборгованості	дні	12	12	25	13	108,33	13	108,33
Термін оборотності кредиторської заборгованості	дні	99	73	63	-36	-36,36	-10	-13,70

Отже, зменшення оборотності дебіторської заборгованості буде негативною тенденцією для ПрАТ «Київстар». Також зросла оборотність кредиторської заборгованості. Низький коефіцієнт оборотності кредиторської

заборгованості вигідний компанії, якщо рівень цін не змінюється. Продемонстрував негативне значення також і коефіцієнт оборотності основних засобів, що може зашкодити ефективності компанії.

Слід зазначити, що зменшення строків погашення кредиторської заборгованості свідчить про поліпшення фінансового стану ПрАТ «Київстар».

Щоб зрозуміти всю картину фінансового становища ПрАТ «Київстар», необхідно розрахувати показники рентабельності.

Рентабельність визначається як здатність підприємства використовувати свої ресурси для отримання прибутку від своєї господарської діяльності, це економічний інструмент, який лежить в основі всіх рішень управлінської діяльності компанії та відносин з діловими партнерами, таким чином набуваючи статусу основного критерію, який використовується для оцінки економічної ефективності [30, 46].

З цією метою оцінимо коефіцієнт чистої рентабельності продажу, який розраховується за формулою [48]:

$$P_{\text{ч}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ЧД}} \times 100\% , \quad (2.10)$$

де ЧП – чистий прибуток (тис. грн.);

ЧД – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (тис. грн.).

Розрахуємо коефіцієнт чистої рентабельності продажу для ПрАТ «Київстар»:

$$2020 \text{ р.: } P_{\text{ч}} = \frac{10322053}{25041947} \times 100\% = 0,41 ;$$

$$2021 \text{ р.: } P_{\text{ч}} = \frac{11266926}{28559150} \times 100\% = 0,39 ;$$

$$2022 \text{ р.: } P_{\text{ч}} = \frac{9597669}{30900973} \times 100\% = 0,31 .$$

Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності розраховується за формулою [48]:

$$P_{\text{оп}} = \frac{\text{ФРОД}}{C+AB+B3+IOB} \times 100\%, \quad (2.11)$$

де ФРОД – фінансовий результат від операційної діяльності (тис. грн.);

C – собівартість реалізованої продукції (тис. грн.);

AB – адміністративні витрати (тис. грн.);

B3 – витрати на збут (тис. грн.);

IOB – інші операційні витрати (тис. грн.).

Розрахуємо коефіцієнт рентабельності операційної діяльності для ПрАТ «Київстар»:

$$2020 \text{ р.: } P_{\text{оп}} = \frac{13010193}{8506957+1686913+1967636+65795} \times 100\% = 1,06 ;$$

$$2021 \text{ р.: } P_{\text{оп}} = \frac{14786480}{9646440+1865353+2362458+115856} \times 100\% = 1,06 ;$$

$$2022 \text{ р.: } P_{\text{оп}} = \frac{13878318}{12112812+2357912+2556755+247660} \times 100\% = 0,80 .$$

Коефіцієнт рентабельності звичайної діяльності розраховується за формулою [48]:

$$P_{\text{зв}} = \frac{\text{ФРОДоп}}{C+AB+B3+IOB+\Phi B+BK+IB} \times 100\%, \quad (2.12)$$

де ФВ – фінансові витрати (тис. грн.);

BK – витрати від участі в капіталі (тис. грн.);

IB – інші витрати (тис. грн.).

Розрахуємо коефіцієнт рентабельності звичайної діяльності для ПрАТ «Київстар»:

$$2020 \text{ р.: } P_{зв} = \frac{13010193}{8506957+1686913+1967636+65795+429826+0+111887} \times 100\% = 1,02 ;$$

$$2021 \text{ р.: } P_{зв} = \frac{13937797}{9646440+1865353+2362458+115856+967025+0+166264} \times 100\% = 0,92 ;$$

$$2022 \text{ р.: } P_{зв} = \frac{11796580}{12112812+2357912+2556755+247660+1121738+0+1352309} \times 100\% = 0,60 .$$

З таблиці 2.7 видно, що впродовж 2020-2022 рр. ПрАТ «Київстар» є нерентабельним підприємством. Оскільки більшість розрахунків показали зменшення, це свідчить про зниження ефективності діяльності підприємства в воєнний період, адже до війни всі показники рентабельності зростали.

Таблиця 2.7 – Аналіз показників рентабельності ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр.

Показник	Значення			Зміна значень 2022 р. порівняно з 2020 р.		Зміна значень 2022 р. порівняно з 2021 р.	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютна зміна	Темп приросту, %	Абсолютна зміна	Темп приросту, %
Коефіцієнт чистої рентабельності продажу	0,41	0,39	0,31	-0,1	-24,39	-0,08	-20,51
Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності	1,06	1,06	0,80	-0,26	-24,53	-0,26	-24,53
Коефіцієнт рентабельності звичайної діяльності	1,02	0,92	0,60	-0,42	-41,18	-0,32	-34,78

Зокрема коефіцієнт чистої рентабельності продажу в 2022 р. зменшився і становив 0,31, що на 24,39% менше порівняно із 2020 р. та на 20,51% менше

порівняно із 2021 р. Темп приросту коефіцієнта чистої рентабельності продажу показав, що знизився прибуток від реалізації товарів.

Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності, який характеризує частку операційного прибутку ПрАТ «Київстар» в обсязі продажів, в 2022 р. знизився на 24,53% порівняно із 2020 р. та знизився на 24,53% порівняно із 2021 р. і становив 0,80.

Також варто звернути увагу на коефіцієнт рентабельності звичайної діяльності, який в 2022 р. зменшився і становив 0,60, що на 41,18% менше порівняно із 2020 р. та на 34,78% менше порівняно із 2021 р.

Проаналізувавши показники рентабельності ПрАТ «Київстар», слід зазначити, чим вищим є значення коефіцієнту, тим ефективнішою вважається діяльність підприємства. Внаслідок війни показники рентабельності в 2022 р. показали малу ефективність діяльності підприємства.

Оптимізація структури активів зменшить їх розміри і підвищить рентабельність ще більше за умови збільшення обсягу отриманого прибутку на початковому рівні. Враховуючи, що норма прибутковості активів формується під впливом різних внутрішніх і зовнішніх факторів.

Таким чином, проведений аналіз основних показників фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Київстар» показав, що підприємство є досить ліквідним, нерентабельним та має невисокий рівень ділової активності в 2022 р. На підприємстві спостерігається збільшення вартості майна за рахунок джерел фінансування, а також зниження фінансових результатів. Отже, ПрАТ «Київстар» здійснює ефективну діяльність.

2.4 Оцінка капіталу ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр.

Проведемо аналіз стану управління капіталом ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр. Зважаючи на сформований методичний підхід в попередньому розділі, в першу чергу здійсимо аналіз складу та структури капіталу підприємства (табл. 2.8, 2.9, 2.10).

Таблиця 2.8 – Аналіз динаміки капіталу ПрАТ «Київстар» за 2020 рік

Показник	Початок періоду		Кінець періоду		Відхилення значень		
	Значення, тис. грн.	Питома вага, %	Значення, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютна зміна, тис. грн.	Темп приросту, %	Пунктів структури
Капітал	24463716	100	27003859	100	2540143	10,38	0
I. Власний капітал	13686590	55,95	11408277	42,25	-2278313	-16,65	-13,70
Зареєстрований (пайовий) капітал	887119	3,21	654763	2,05	-232356	-26,19	-1,16
Додатковий капітал	258294	1,06	258294	0,96	0	0,00	-0,10
Емісійний дохід	102338	0,42	102338	0,38	0	0,00	-0,04
Резервний капітал	132933	0,54	132933	0,49	0	0,00	-0,05
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	12778642	52,24	10362394	38,37	-2416248	-18,91	-13,86
Вилучений капітал	(370398)	-1,51	0	0,00	370398	-100,00	1,51
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	2523665	10,31	7012616	25,97	4488951	177,87	15,65
Пенсійні зобов'язання	23312	0,09	26994	0,10	3682	15,79	0,00
Інші довгострокові зобов'язання	2286801	9,35	2934811	10,87	648010	28,34	1,52
Довгострокові забезпечення	213552	0,87	180173	0,67	-33379	-15,63	-0,21
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	8253461	33,74	8582966	31,78	329505	3,99	-1,95
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	1148712	4,70	1442750	5,34	294038	25,60	0,65
розрахунками з бюджетом	945802	3,87	1033642	3,83	87840	9,29	-0,04
у тому числі з податку на прибуток	618819	2,53	653515	0,52	34696	5,61	-2,01
розрахунками з оплати праці	7127	0,03	9508	0,04	2381	33,41	0,01
одержаними авансами	692723	2,83	744678	2,76	51955	7,50	-0,07
розрахунками з учасниками	3484063	11,71	3096916	11,47	-387147	-11,11	-0,24
Поточні забезпечення	105929	0,43	100321	0,37	-5608	-5,29	-0,06
Доходи майбутніх періодів	650784	2,66	727845	2,70	77061	11,84	0,04
Інші поточні зобов'язання	1218321	4,98	1286890	4,77	68569	5,63	-0,21
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	0	0	0	0	0	0	0

Таблиця 2.9 – Аналіз динаміки капіталу ПрАТ «Київстар» за 2021 рік

Показник	Початок періоду		Кінець періоду		Відхилення значень		
	Значення, тис. грн.	Питома вага, %	Значення, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютна зміна, тис. грн.	Темп приросту, %	Пунктів структури
Капітал	27013368	100	29812247	100	2798879	10,36	0
I. Власний капітал	11429850	42,31	12465162	41,81	1035312	9,06	-0,50
Зареєстрований (пайовий) капітал	654763	2,42	654763	2,20	0	0,00	-0,23
Додатковий капітал	258294	0,96	258294	0,87	0	0,00	-0,09
Емісійний дохід	102338	0,38	102338	0,34	0	0,00	-0,04
Резервний капітал	132933	0,49	132933	0,45	0	0,00	-0,05
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	10383967	38,06	11419172	37,96	1035205	9,97	-0,10
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	7011906	25,96	10955311	36,75	3943405	56,24	10,79
Пенсійні зобов'язання	26994	0,10	24277	0,08	-2717	-10,07	-0,02
Довгострокові кредити банків	3870638	14,33	6934336	23,26	3063698	79,15	8,93
Інші довгострокові зобов'язання	2934101	10,86	3681646	12,35	747545	25,48	1,49
Довгострокові забезпечення	180173	0,67	315052	1,06	134879	74,86	0,39
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	8571612	31,73	6391774	21,44	-2179838	-25,43	-10,29
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	1441544	5,34	1946299	4,51	504755	35,01	-0,83
розрахунками з бюджетом	1032911	3,82	1124100	3,77	91189	8,83	-0,05
у тому числі з податку на прибуток	653515	2,42	660084	2,21	6569	1,01	-0,21
розрахунками з оплати праці	9508	0,04	12370	0,04	2862	30,10	0,01
одержаними авансами	744678	2,76	851597	2,86	106919	14,36	0,10
розрахунками з учасниками	3096916	9,56	0	0,00	-3096916	-100,00	-9,56
Поточні забезпечення	96396	0,36	183376	0,62	86980	90,23	0,26
Доходи майбутніх періодів	727845	2,69	788435	2,64	60590	8,32	-0,05
Інші поточні зобов'язання	1281398	4,74	1425816	4,78	144418	11,27	0,04
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	0	0	0	0	0	0	0

Таблиця 2.10 – Аналіз динаміки капіталу ПрАТ «Київстар» за 2022 рік

Показник	Початок періоду		Кінець періоду		Відхилення значень		
	Значення, тис. грн.	Питома вага, %	Значення, тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютна зміна, тис. грн.	Темп приросту, %	Пунктів структури
Капітал	29812247	100	41547330	100	11735083	39,36	0
I. Власний капітал	12465162	41,81	22065797	53,11	9600635	77,02	11,30
Зареєстрований (пайовий) капітал	654763	2,20	654763	1,58	0	0,00	-0,62
Додатковий капітал	258294	0,87	261260	0,63	2966	1,15	-0,24
Емісійний дохід	102338	0,34	102338	0,25	0	0,00	-0,09
Резервний капітал	132933	0,45	132933	0,32	0	0,00	-0,13
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	11419172	37,96	21016841	50,59	9597669	84,05	12,63
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	10955311	36,75	9814149	23,62	-1141162	-10,42	-13,13
Пенсійні зобов'язання	24277	0,08	29735	0,07	5458	22,48	-0,01
Довгострокові кредити банків	6934336	23,26	2171880	5,23	-4762456	-68,68	-18,03
Інші довгострокові зобов'язання	3681646	12,35	7376257	17,75	3694611	100,35	5,40
Довгострокові забезпечення	315052	1,06	236277	0,57	-78775	-25,00	-0,49
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	6391774	21,44	9667384	23,27	3275610	51,25	1,83
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	1946299	4,51	3654875	8,80	1708576	87,79	4,29
розрахунками з бюджетом	1124100	3,77	1024715	2,47	-99385	-8,84	-1,30
у тому числі з податку на прибуток	660084	2,21	516951	1,24	-143133	-21,68	-0,97
розрахунками з оплати праці	12370	0,04	12651	0,03	281	2,27	-0,01
одержаними авансами	851597	2,86	968040	2,33	116443	13,67	-0,53
розрахунками з учасниками	0	0	0	0	0	0	0
Поточні забезпечення	183376	0,62	170355	0,41	-13021	-7,10	-0,21
Доходи майбутніх періодів	788435	2,64	848301	2,04	59866	7,59	-0,60
Інші поточні зобов'язання	1425816	4,78	2971019	7,15	1545203	108,37	2,37
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	0	0	0	0	0	0	0

Власний капітал ПрАТ «Київстар» складається з зареєстрованого, додаткового, резервного капіталу, емісійного доходу та нерозподіленого прибутку (непокритого збитку). Порівнюючи значення за початок 2020 року та кінець 2022 року, спостерігаємо збільшення на 61,22%, а також збільшення на 93,05%, порівнюючи значення за початок 2021 року та кінець 2022 року. Можемо зробити висновок, що це було спричинено збільшенням нерозподіленого прибутку в 2022 році, тому що зареєстрований, додатковий, резервний капітал та емісійний дохід протягом досліджуваних років майже не змінювались.

Залучений капітал ПрАТ «Київстар» зображений в балансі як довгострокові зобов'язання та забезпечення. Довгострокові зобов'язання та забезпечення зросли в кінці 2022 року в порівнянні з початком 2020 року на 288,88% та зросли в порівнянні з початком 2021 року на 39,96%.

Поточні зобов'язання підприємства в кінці 2022 року збільшились на 17,13% порівняно з початком 2020 року та зросли на 12,78% порівняно з початком 2021 року. В основному це було спричинено через суттєвий ріст поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, а також через підвищення інших поточних зобов'язань у 2022 році.

Аналізуючи довгострокові та поточні зобов'язання в динаміці за 2020-2022 роки, підвищення поточних зобов'язань з одночасним збільшенням довгострокових, збільшує ризик підприємства втратити фінансову стійкість.

З метою дослідити стан управління капіталом на ПрАТ «Київстар» згідно сформованої методики в попередньому розділі проведемо аналіз капіталу підприємства за 2020-2022 рр., визначивши наступні показники:

1. Визначимо коефіцієнт фінансового ризику для ПрАТ «Київстар» за формулою (1.1):

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{фр}} = \frac{15595582}{11408277} = 1,37 ;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{фр}} = \frac{17347085}{12454050} = 1,39 ;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{фр}} = \frac{19481533}{22065797} = 0,88 .$$

2. Розрахуємо коефіцієнт фінансової автономії для ПрАТ «Київстар» за формулою (1.2):

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{авт}} = \frac{11408277}{27003859} = 0,42 ;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{авт}} = \frac{12454050}{29805171} = 0,42 ;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{авт}} = \frac{22065797}{41547330} = 0,53 .$$

3. Розрахуємо коефіцієнт фінансової стабільності для ПрАТ «Київстар» за формулою (1.3):

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{стаб}} = \frac{11408277}{7012616} = 1,63 ;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{стаб}} = \frac{13686590}{2523665} = 5,42 ;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{стаб}} = \frac{22065797}{9814149} = 2,25 .$$

4. Розрахуємо коефіцієнт фінансової залежності для ПрАТ «Київстар». Розрахунок наведений за формулою (1.4):

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{фз}} = \frac{27003859}{11408277} = 2,37 ;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{фз}} = \frac{29805171}{12454050} = 2,39 ;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{фз}} = \frac{41547330}{22065797} = 1,88 .$$

5. Розрахуємо коефіцієнт оборотності власного капіталу для ПрАТ «Київстар» за формулою (1.5):

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{обвк}} = \frac{25041947}{11408277} = 2,19 ;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{обвк}} = \frac{28559150}{12465162} = 2,29 ;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{обвк}} = \frac{30900973}{22065797} = 1,40 .$$

6. Розрахуємо коефіцієнт маневреності власного капіталу для ПрАТ «Київстар» за формулою (1.6):

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{м}} = \frac{-13252526}{11408277} = -1,16 ;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{м}} = \frac{-14165058}{12454050} = -1,14 ;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{м}} = \frac{-8707238}{13686590} = -0,49 .$$

7. Розрахуємо коефіцієнт фінансової стійкості для ПрАТ «Київстар» за формулою (1.7):

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{фс}} = \frac{(11408277+7012616)}{27003859} = 0,68 ;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{фс}} = \frac{(12465162+10955311)}{29812247} = 0,79 ;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{фс}} = \frac{(22065797+9814149)}{41547330} = 0,77 .$$

8. Розрахуємо коефіцієнт рентабельності власного капіталу для ПрАТ «Київстар» за формулою (1.8):

$$2020 \text{ р.: } P_{\text{вк}} = \frac{10322053}{11408277} \times 100\% = 0,90 ;$$

$$2021 \text{ р.: } P_{\text{вк}} = \frac{11266926}{12465162} \times 100\% = 0,90 ;$$

$$2022 \text{ р.: } P_{\text{вк}} = \frac{9597669}{22065797} \times 100\% = 0,43 .$$

9. Розрахуємо коефіцієнт концентрації залученого капіталу для ПрАТ «Київстар» за формулою (1.9):

$$2020 \text{ р.: } K_{\text{конц.зк}} = \frac{15595582}{27003859} = 0,58 ;$$

$$2021 \text{ р.: } K_{\text{конц.зк}} = \frac{17347085}{29812247} = 0,58 ;$$

$$2022 \text{ р.: } K_{\text{конц.зк}} = \frac{19481533}{41547330} = 0,47 .$$

Проаналізуємо показники, що характеризують капітал ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр., їх абсолютну зміну та темп приросту (табл. 2.11).

З таблиці 2.11 видно, що на ПрАТ «Київстар» спостерігається зменшення фінансового ризику, який в 2022 р. склав 0,88, що на 35,77% менше порівняно з 2020 р. та на 36,69% менше порівняно з 2021р.

Коефіцієнт фінансової автономії підвищився в 2022 р. порівняно із 2020 р. на 26,19% та підвищився на 26,19% порівняно із 2021 р. і становив 0,53. Коефіцієнт фінансової стабільності збільшився в 2022 р. порівняно із 2020 р. на 38,04% та зменшився порівняно із 2021 р. на 58,49% і становить 2,25. Коефіцієнт фінансової залежності в 2022 р. склав 1,88, що на 20,68% менше порівняно із 2020 р. та на 21,34% менше порівняно із 2021 р.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу впав в 2022 р. порівняно із 2020 р. на 36,07% та впав порівняно із 2021 р. на 38,86% і становить 1,40. Коефіцієнт маневреності власного капіталу збільшився в 2022 р. порівняно із 2020 р. на 57,76% та збільшився на 57,02% порівняно із 2021 р. і становить - 0,49. Коефіцієнт фінансової стійкості зріс в 2022 р. порівняно із 2020 р. на 13,24% та впав порівняно із 2021 р. на 2,53% і становить 0,77.

Таблиця 2.11 – Аналіз показників, які характеризують капітал ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр., та їх динаміка

Показник	Значення			Зміна значень 2022 р. порівняно з 2020 р.		Зміна значень 2022 р. порівняно з 2021 р.	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсо- лютна зміна	Темп при- росту, %	Абсо- лютна зміна	Темп при- росту, %
Коефіцієнт фінансового ризику, %	1,37	1,39	0,88	-0,49	-35,77	-0,51	-36,69
Коефіцієнт фінансової автономії, %	0,42	0,42	0,53	0,11	26,19	0,11	26,19
Коефіцієнт фінансової стабільності, %	1,63	5,42	2,25	0,62	38,04	-3,17	-58,49
Коефіцієнт фінансової залежності, %	2,37	2,39	1,88	-0,49	-20,68	-0,51	-21,34
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, %	2,19	2,29	1,40	-0,79	-36,07	-0,89	-38,86
Коефіцієнт маневреності власного капіталу, %	-1,16	-1,14	-0,49	0,67	-57,76	0,65	-57,02
Коефіцієнт фінансової стійкості, %	0,68	0,79	0,77	0,09	13,24	-0,02	-2,53
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, %	0,90	0,90	0,43	-0,47	-52,22	-0,47	-52,22
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу, %	0,58	0,58	0,47	-0,11	-18,97	-0,11	-18,97

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу знизився в 2022 р. порівняно із 2020 р. на 52,22% та знизився порівняно із 2021 р. на 52,22% і становить 0,43. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу також впав у 2022 р. порівняно із 2020 р. на 18,97% та зменшився порівняно із 2021 р. на 18,97% і становить 0,47.

Найбільший темп приросту становить саме коефіцієнт фінансової стабільності в порівнянні з 2020 р. (38,04%), водночас найменший темп приросту становить теж коефіцієнт фінансової стабільності в порівнянні з 2021 р. (-58,49%).

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу знизився, але не на таке велике значення. Для покращення результату у майбутньому періоді можна спробувати знизити суму витрат та сфокусуватись на підвищенні доходів.

Отже, в четвертому підрозділі було проведено розрахунки на основі сформованої методики аналізу капіталу ПрАТ «Київстар», використовуючи формули для визначення певних показників. В результаті всі отримані значення зведено до таблиці та виявлено їх динаміку (табл. 2.11). Виявлено, що найбільше значення абсолютної зміни становить саме показник впливу коефіцієнта маневреності власного капіталу в порівнянні з 2020 р. (0,67), а найменше – коефіцієнт фінансової стабільності в порівнянні з 2021 р. (-3,17).

Загалом підприємство в 2022 р., є не в найкращому стані, про що свідчить зниження багатьох показників. З цього можна зробити висновок, що в 2022 р. війна значно відобразилась на динаміці показників при оцінці стану управління капіталом ПрАТ «Київстар». Тому організації варто звернути увагу на всі вищеперераховані негативні результати показників, аби запобігти виникненню можливих негативних наслідків в майбутньому.

Висновки до другого розділу

Отже, в другому розділі було здійснено аналіз стану управління капіталом на ПрАТ «Київстар».

Розглянувши стан телекомунікаційної галузі в Україні, варто зазначити, що він не є особливо вражаючим, але оскільки розвиток телекомунікацій відіграє величезну роль у загальному економічному розвитку країни, і держава, і громадські організації мають вживати всіх можливих заходів аби сприяти цьому розвитку, особливо для підвищення конкурентоспроможності України в цій сфері. Найбільшими мобільними операторами України є Київстар, Vodafone та Lifecell. Проаналізувавши конкуренцію в телекомунікаційній галузі України, слід підкреслити, що лідером вважається саме ПрАТ «Київстар».

Ознайомлення з діяльністю ПрАТ «Київстар» показало, що основними послугами, які надає підприємство є: Інтернет, міжнародний зв'язок, фінансові послуги, обмін повідомленнями, географічне позиціонування, послуги збереження та основні послуги для мобільних операторів. «Київстар» є однією з найбільших телекомунікаційних компаній України, яка пропонує широкий спектр послуг в області бездротового зв'язку. Станом на 2022 рік «Київстар» є найбільшим оператором мобільного зв'язку в Україні, обслуговуючи понад 24,4 млн клієнтів мобільного зв'язку і понад 1,1 млн клієнтів фіксованого широкопasmового інтернету в Україні.

Оцінено показники рентабельності, ліквідності та ділової активності ПрАТ «Київстар». Оскільки розрахунки показників рентабельності показали зменшення, це свідчить про зниження ефективності діяльності підприємства в воєнний період, адже до війни всі показники рентабельності зростали. Динаміка показників ліквідності показала, що ліквідність підприємства збільшується, оборотні активи та поточні зобов'язання зростають. А ось розрахунки показників ділової активності дали зрозуміти, що стан оборотності дебіторської заборгованості знизився та кредиторської заборгованості зріс, це свідчить про можливі негативні наслідки, такі як: збільшення фінансових витрат, залучення коштів інвесторів, невикористання фінансового та виробничого потенціалу підприємства тощо.

В результаті проведення розрахунків на основі сформованої методики аналізу капіталу ПрАТ «Київстар» можна сказати, що загалом майже всі показники, які характеризують капітал підприємства, стрімко в 2022 році зменшились у зв'язку з війною.

Однак аналіз стану управління капіталом на ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр. показав, що потребує покращення коефіцієнт маневреності власного капіталу. Всі інші показники згідно зі статистичними даними є в межах норми, незважаючи на їх стрімке зменшення в 2022 році.

Матеріали цього розділу опубліковано в працях [5] та [9], зазначених в переліку посилань.

З ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПРАТ «КИЇВСТАР»

3.1 Пропозиції з покращення фінансового стану ПрАТ «Київстар»

Як суб'єкт господарювання в сучасних умовах підприємство є основою функціонування всієї економіки, особливо основою матеріального виробництва. Результати його діяльності залежать від його рівня управління, який значною мірою залежить від здатності менеджера враховувати зовнішнє середовище, в якому працює бізнес [7].

Кризові явища підприємства ускладнюють процес управління та можуть негативно вплинути на економічні показники його функціонування. Зовнішні впливи поряд з певним станом внутрішнього середовища можуть спричинити кризові явища у діяльності підприємства, які, якщо не прийняти відповідних заходів, можуть перерости у кризову ситуацію і навіть у кризу, яка може нести загрозу самому існуванню підприємства [64].

Варто зазначити, що західні країни накопичили певний досвід врегулювання криз. Безперечно, це дуже важливо для вирішення проблем, які постали перед Україною, але слід пам'ятати, що цей досвід формувався за принципово інших умов [65].

Антикризове управління доцільно розглядати як сукупність інструментів прогнозування кризи та аналізу її природи.

Особливості антикризового управління в сучасних умовах характеризуються рядом комплексних заходів [64, 66]:

- аналіз стану макро- та мікросередовища, здійснення вибору відповідної корпоративної місії;
- дослідження економічного механізму в кризових ситуаціях, створення системи сканування внутрішнього та зовнішнього середовища, швидке виявлення можливих кризових загроз;

- запобігання банкрутству шляхом підтримки високого рівня корпоративної конкурентоспроможності.

Забезпечення ефективності господарської діяльності підприємства є надзвичайно важливим процесом, що передбачає прийняття різних заходів для забезпечення досягнення стратегічних цілей підприємства. Головними рекомендаціями, які можуть допомогти забезпечити ефективність господарської діяльності сучасного українського підприємства є [49, 63]:

- ретельний аналіз ринку та конкурентів. Підприємство повинно ретельно вивчати свій ринок, визначити його потенціал та можливості для зростання. Також, потрібно аналізувати дії конкурентів та використовувати цю інформацію для розробки власної стратегії;

- ефективне планування та контроль за ресурсами. Для забезпечення ефективності господарської діяльності підприємства необхідно забезпечувати ефективне планування та контроль за ресурсами, такими як людські, матеріальні та фінансові ресурси;

- використання сучасних технологій. Підприємство повинно використовувати сучасні технології та інновації для забезпечення ефективності своєї діяльності. Наприклад, використання інформаційних систем може допомогти в управлінні бізнес-процесами та прийнятті рішень;

- розвиток персоналу. Ефективність господарської діяльності підприємства залежить від кваліфікації та мотивації його персоналу. Тому, підприємство повинно забезпечувати розвиток свого персоналу, надавати можливості для навчання та підвищення кваліфікації.

ПрАТ «Київстар» є одним з провідних операторів зв'язку в Україні, і його фінансовий стан залежить від багатьох факторів, таких як конкуренція, технологічні нововведення та ефективне управління витратами. Ключовими пропозиціями, які можуть допомогти покращити фінансовий стан ПрАТ «Київстар» є:

1. Розширення послуг. ПрАТ «Київстар» може розширювати свої послуги, щоб залучати нових клієнтів і збільшувати дохід. Наприклад, він може розглянути можливість надання послуги інтернет-телебачення, що дозволить підвищити конкурентоспроможність.

2. Покращення якості обслуговування. Якість обслуговування є ключовим чинником для задоволення клієнтів. ПрАТ «Київстар» може зосередитися на покращенні якості своїх послуг та клієнтського сервісу, щоб збільшити лояльність клієнтів та збільшити дохід.

3. Ефективне управління витратами. Одним з ключових факторів успіху є ефективне управління витратами. ПрАТ «Київстар» може зосередитися на зниженні витрат за допомогою оптимізації процесів та використання ефективних технологій.

4. Розробка маркетингових стратегій. ПрАТ «Київстар» може розробити маркетингові стратегії, спрямовані на збільшення обсягів продажу та збільшення клієнтської бази. Наприклад, він може запустити рекламну кампанію, щоб залучити нових клієнтів.

Розглядаючи пропозицію розширення послуг для ПрАТ «Київстар», слід зазначити, що компанія може розширити свої послуги, запроваджуючи нові продукти та послуги, або покращити якість існуючих. Основними ідеями, які можуть допомогти підприємству розширити свої послуги є [54]:

- запровадження нових тарифів та пакетів послуг. ПрАТ «Київстар» може розширити свою лінійку тарифів та пакетів послуг, включаючи нові можливості для клієнтів. Наприклад, можна запровадити тарифи для бізнес-клієнтів або тарифи з незалежним доступом до інтернету;

- розвиток мобільного банкінгу та електронних платежів. Запровадження мобільного банкінгу та електронних платежів може допомогти клієнтам використовувати послуги ПрАТ «Київстар» більш ефективно та зручно;

- розширення мережі Wi-Fi точок доступу. ПрАТ «Київстар» може розширити свою мережу Wi-Fi точок доступу, забезпечуючи клієнтам

безкоштовний доступ до інтернету в різних локаціях, таких як кафе, готелі, аеропорти тощо;

- запровадження послуг Інтернет в роумінгу. Розширення послуг, що пов'язані з мобільним інтернетом в роумінгу може збільшити задоволення клієнтів та збільшити їх лояльність;

- розвиток послуг хмарного сховища даних. ПрАТ «Київстар» може запровадити послуги хмарного сховища даних, де клієнти можуть зберігати свої дані та документи в безпечному місці та мати до них доступ з будь-якого пристрою з Інтернет-підключенням.

Розглянувши пропозицію з покращення якості обслуговування для ПрАТ «Київстар», слід зауважити, що для покращення якості обслуговування компанії можна запровадити наступні заходи [55]:

1) надання тренінгів для співробітників, які займаються обслуговуванням клієнтів, з метою поліпшення їх професійних навичок. Наприклад, можна проводити тренінги зі спілкування з клієнтами, управління конфліктами, вирішення проблем та інших навичок, які можуть допомогти покращити якість обслуговування;

2) запровадження програми лояльності для клієнтів, що використовують послуги ПрАТ «Київстар», з метою залучення нових клієнтів та збереження наявних. Наприклад, можна запровадити систему накопичення бонусів, яку клієнти можуть використовувати для отримання знижок на послуги;

3) забезпечення швидкої та ефективною відповіді на запити клієнтів, включаючи розширення робочих годин контактного центру та збільшення кількості операторів. Крім того, можна використовувати різні канали зв'язку з клієнтами, такі як електронна пошта, чат-бот, соціальні мережі тощо;

4) використання інноваційних технологій для поліпшення обслуговування, таких як штучний інтелект, розпізнавання мови та інші технології. Наприклад, можна використовувати ботів, які можуть відповідати на запити клієнтів у режимі реального часу, або системи автоматичного визначення проблеми та швидкого її вирішення.

Розглянувши ключову пропозицію з ефективного управління витратами для ПрАТ «Київстар», необхідно виокремити, що для ефективного управління витратами компанії можна запровадити наступні заходи [52]:

- аналіз витрат на різних етапах виробничого процесу з метою виявлення можливостей зниження витрат. Наприклад, можна проаналізувати витрати на закупівлю матеріалів та обладнання, на оплату праці, на транспортування та інші етапи виробничого процесу;

- використання програмного забезпечення для моніторингу та аналізу витрат, що дозволяє в реальному часі відстежувати витрати на різних напрямках діяльності підприємства та проводити аналіз ефективності використання коштів;

- запровадження системи контролю та зниження витрат на енергоспоживання. Наприклад, можна запровадити систему моніторингу витрат на електроенергію та водопостачання та провести аудит енергоефективності для виявлення можливостей зниження витрат;

- використання методів оптимізації ланцюга постачання, таких як підбір надійних постачальників, оптимізація процесу закупівлі, планування запасів та інші. Це дозволить знизити витрати на закупівлю матеріалів та послуг;

- впровадження системи бюджетування та контролю витрат. Наприклад, можна запровадити систему поетапного бюджетування, де бюджет буде розраховуватись для кожного етапу виробництва та контролюватись на кожному етапі. Це дозволить контролювати витрати та запобігати їх зростанню.

Розглянувши останню з перелічених вище ключову пропозицію для ПрАТ «Київстар», варто зазначити, що для розробки маркетингових стратегій компанії слід вжити наступних заходів [61]:

- 1) аналіз ринку та конкурентів. Необхідно детально вивчити ринок та конкурентів, виявити їхні переваги та недоліки, оцінити можливості та загрози для ПрАТ «Київстар»;

2) розробка унікальної пропозиції продукту (USP). Необхідно визначити ті переваги продукту або послуг, які роблять його унікальним в порівнянні з конкурентами;

3) визначення цільової аудиторії та її потреб. Необхідно детально вивчити цільову аудиторію, визначити її потреби та очікування, щоб знайти спільну мову з клієнтами та розробити ефективні маркетингові стратегії;

4) розробка маркетингового плану. На основі аналізу ринку, конкурентів, USP та цільової аудиторії потрібно розробити маркетинговий план, який включатиме стратегії з продажу, реклами, просування, ціноутворення та інше;

5) впровадження інструментів інтернет-маркетингу. Для ефективної маркетингової стратегії необхідно використовувати інтернет-маркетинг, такий як SEO-оптимізацію, контекстну рекламу, соціальні мережі, електронну комерцію та інші інструменти;

6) відстеження результативності маркетингових кампаній та їх аналіз. Необхідно відстежувати результативність маркетингових кампаній та їх аналізувати, щоб вносити корективи та підвищувати ефективність стратегії.

Отже, для покращення фінансового становища ПрАТ «Київстар» необхідно не лише здійснювати оптимізацію витрат, але й розвивати нові продукти та послуги, підвищувати ефективність управління, розширювати ринки збуту, розробляти та впроваджувати маркетингові стратегії, розробляти фінансові плани і впроваджувати інноваційні технології. Також можна відмовитися від нерентабельних проектів, оптимізувати структуру підприємства та знизити кількість працівників, якщо це є доцільним.

3.2 Напрямки удосконалення процесу управління капіталом на ПрАТ «Київстар»

Процес управління капіталом є надзвичайно важливим для будь-якого підприємства, в тому числі і для ПрАТ «Київстар». Управління капіталом

допомагає забезпечити раціональне використання фінансових ресурсів підприємства, максимізувати прибуток та зменшити ризики вкладення капіталу.

Управління капіталом також допомагає підприємству підвищити конкурентоспроможність та реалізувати стратегічні цілі. Для цього важливо мати чітке розуміння процесу управління капіталом та використовувати сучасні інструменти та методики [67].

Слід зауважити, що процес управління капіталом є ключовим елементом фінансового управління на ПрАТ «Київстар». Він допомагає забезпечити ефективне використання капіталу та максимізувати прибуток, що є надзвичайно важливим для успішної діяльності підприємства в умовах конкурентної боротьби на ринку із Vodafone та Lifecell.

В даному дослідженні було оцінено основні показники фінансового стану підприємства, їх динаміку, а також проаналізовано показники, що характеризують стан управління капіталом на ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 роки.

На основі результатів проведеного аналізу капіталу ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр. можна виявити, які саме показники підприємства потребують негайного покращення. Потрібно порівняти показники, розраховані в другому розділі із нормативним його значенням.

Аналізуючи отримані в попередньому розділі значення показників, які характеризують управління капіталом ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр., можна виявити, що коефіцієнт фінансового ризику після зменшення становить 0,88 і є в межах відповідної норми, так як знаходиться в межах 0,67-1,5. Коефіцієнт фінансової автономії є вищим за 0,5 – а значить відповідає нормам. Коефіцієнт фінансової стабільності є вищим за 0,67 – а значить відповідає нормам. Коефіцієнт фінансової залежності впав і становить 1,88, однак цей показник відповідає нормам, так як знаходиться в межах 1,67-2,5. Коефіцієнт оборотності власного капіталу знизився і становить 1,40, але відповідає нормам, так як він $> 0,1$. Коефіцієнт маневреності власного капіталу не є в

межах відповідної норми, так як він є нижчим за 0. Коефіцієнт фінансової стійкості є вищим за 0,7 – а значить відповідає нормам. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу зменшився і становить 0,43, тому можна вважати, що він відповідає нормам, так як $\epsilon > 0,2$. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу впав і становить 0,47, але він теж відповідає нормам, так як нормативним вважається значення в межах 0,4 – 0,6.

Тенденція стабільного зростання коефіцієнта рентабельності власного капіталу означає підвищення здатності компанії генерувати прибуток власникам.

Як вже раніше було стверджено, потребує покращення такий показник підприємства ПрАТ «Київстар», як коефіцієнт маневреності власного капіталу.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу можна покращити шляхом зросту величини власного капіталу та власних оборотних коштів за звітний період.

Таким чином, на основі результатів проведеного аналізу та порівняння можна запропонувати заходи усунення недоліків фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Київстар», які було виявлено.

Для того, щоб покращити показники ПрАТ «Київстар» до меж нормативного значення, потрібно дотримуватись певних вимог.

Нормативне значення показника маневреності власного капіталу. Нормативним вважається значення 0,1 і вище. Позитивне значення свідчить про те, що власних фінансових ресурсів достатньо для фінансування як неліквідних, так і оборотних активів. Цей показник є негативним, що вказує на те, що акціонерний капітал та довгострокові залучені кошти використовуються для фінансування неліквідних активів, тому фінансування ліквідних активів вимагає переходу до позикових джерел фінансування. Це призводить до зниження фінансової стійкості [48].

Напрями вирішення проблеми знаходження показника маневреності власного капіталу поза нормативних меж. Через низьке значення показника

необхідно працювати в напрямку збільшення частки власних ресурсів. Це призведе до збільшення обсягу оборотних коштів, а отже, і значення показника [29, 30].

Для визначення шляхів покращення показників, що характеризують капітал підприємства проаналізуємо фактори, які впливають на збільшення або зменшення цих показників. Основні чинники впливу на капітал підприємства можна умовно розділити на внутрішні та зовнішні. Внутрішні чинники включають такі фактори [68]:

- прибутковість підприємства – визначає, наскільки ефективно підприємство використовує свій капітал та генерує прибуток;
- фінансовий стан підприємства – це включає фінансові показники, такі як рівень активів, боргів, обігових коштів, а також рівень ліквідності та платоспроможності;
- рентабельність проектів – включає рентабельність нових проектів та інвестицій, які можуть додатково збільшити капітал підприємства;
- ефективність управління підприємством – включає ефективність управління фінансами, виробництвом та маркетингом.

Зовнішні чинники включають такі фактори:

- стан економіки країни – включає такі фактори, як рівень інфляції, валютний курс, рівень безробіття та економічне зростання;
- конкуренція на ринку – включає кількість конкурентів на ринку, рівень їхньої конкурентоспроможності та їх вплив на ціни;
- фінансові ринки – включає ринок кредитів, ринок капіталу та ринок цінних паперів, які можуть впливати на капітал підприємства;
- податкова політика – включає рівень оподаткування підприємств та зміни в податковому законодавстві.

Використовуючи вищенаведені фактори, підприємство може впливати на зміну свого капіталу, проте вибір засобів для покращення рівня показників, що характеризують капітал суттєво залежить від специфіки діяльності підприємства та його фінансового стану. Тому пропозиції і рекомендації щодо

покращення процесу управління капіталом ПрАТ “Київстар” наводяться з урахуванням поточного фінансового стану цього підприємства [57, 62].

До основних критеріїв формування оптимальної структури капіталу товариства відносять [44]:

- досягнення найвищого можливого рівня рентабельності власного капіталу;
- оптимізація структури капіталу підприємства за критерієм мінімізації вартості власного капіталу, вартості позикового капіталу та середньозваженої вартості загального капіталу;
- підвищення «граничної ефективності» загального і власного капіталу підприємства;
- забезпечення визначеного запасу фінансової міцності підприємства;
- забезпечення визначеного рівня ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності (оборотності капіталу) підприємства тощо.

Що стосується методу фінансового левериджу (фінансового важеля), то його ефект ($E_{фл}$) полягає в тому, що він може викликати приріст рентабельності власного капіталу підприємства.

Ефект фінансового левериджу можна розраховувати за формулою [29]:

$$E_{фл} = (1 - \alpha) \cdot \left(\frac{VK_{сер}}{A_{сер}} - \frac{\beta\%}{100\%} \right) \cdot \frac{ДЗ_{сер+ПК}}{VK_{сер}} \cdot 100\% \quad (3.1)$$

де $VK_{сер}$ – середньорічна вартість власного капіталу у попередньому році; $A_{сер}$ – середньорічна вартість активів підприємства; α – ставка податку на прибуток в Україні (у 2020-2022 рр. $\alpha = 0,18$); β – середньозважена ставка за кредитами в Україні, $ДЗ_{сер}$ – середньорічна величина довгострокових зобов'язань підприємства; $ПК$ – вартість кредиту, який планує залучити підприємство для свого розвитку.

Ефективне управління власним капіталом дає можливість збільшувати ринкову вартість підприємства. Відповідно до ухвалених управлінських

рішень доцільно більше уваги приділяти зростанню чистого прибутку, що дасть можливість збільшувати питому вагу власних джерел.

Основні напрями підвищення ефективності процесу управління капіталом ПрАТ «Київстар» наведено на рис. 3.1.

Рисунок 3.1 – Напрями управління капіталом ПрАТ «Київстар» з метою підвищення ефективності його використання (складено за даними [67, 68])

Отже, управління капіталом є важливою складовою фінансового управління на ПрАТ «Київстар». Для удосконалення процесу управління капіталом підприємству слід вжити наступних заходів:

1. Аналіз використання капіталу. ПрАТ «Київстар» повинно аналізувати рух капіталу на підприємстві та визначати, де потрібні додаткові інвестиції, а де можна скоротити витрати.

2. Оптимізація витрат. Підприємство повинно визначати стратегії зменшення витрат на тих етапах, де це можливо. Наприклад, зменшення витрат на закупівлю матеріалів та інвентарю, зниження витрат на оплату праці, скорочення витрат на рекламу та маркетинг.

3. Планування капіталовкладень. ПрАТ «Київстар» повинно ретельно планувати капіталовкладення, враховуючи внутрішні та зовнішні фактори, які впливають на бізнес. При цьому, потрібно бути уважним до вартості капіталовкладень, термінів їх повернення та очікуваного доходу від них.

4. Ефективне управління потоками грошей. Для управління капіталом, ПрАТ «Київстар» повинно бути здатним контролювати потоки грошей на підприємстві. Це включає в себе керування потоками грошей між різними рахунками підприємства та раціональне використання кредитних ресурсів.

Висновки до третього розділу

Отже, з метою покращення процесу управління капіталом було визначено та систематизовано основні напрямки удосконалення діяльності ПрАТ «Київстар». Ефективне управління капіталом є основним вимірником прибуткової діяльності, фінансової стійкості та інвестиційної привабливості підприємства.

У результаті дослідження було запропоновано основні напрями підвищення ефективності процесу управління капіталом на підприємстві, а також метод фінансового левериджу, який може викликати приріст рентабельності власного капіталу підприємства.

Матеріали цього розділу опубліковано в праці [7], зазначеній в переліку посилань.

ВИСНОВКИ

Отже, в магістерській кваліфікаційній роботі сформовано пропозиції щодо покращення фінансового стану підприємств галузі зв'язку на основі аналізу стану управління капіталом ПрАТ «Київстар».

Для досягнення мети було виконано поставлені завдання, що дозволило сформулювати такі висновки:

1. Систематизація існуючих підходів показала, що капітал підприємства можна визначити як фінансові ресурси, які вкладені ним для організації та фінансування господарської діяльності. Також можна сказати, що під поняттям «капітал підприємства» розуміють власні джерела фінансування підприємства, які без визначення строку повернення внесені його засновниками (учасниками) або залишені ними на підприємстві із чистого прибутку.

2. Систематизовано фактори впливу на капітал підприємства. Основними факторами, які впливають на капітал підприємства є: галузеві особливості діяльності підприємства, стадія життєвого циклу підприємства та темпи його розвитку, структура витрат і рівень операційного левериджу, рівень рентабельності діяльності тощо.

3. Управління капіталом на підприємстві є узгодженою системою елементів, завдань і принципів, що використовуються для регулювання процесу формулювання та реалізації управлінських рішень щодо зміни капіталу окремих параметрів. Розглянуто складові процесу управління капіталом підприємства: мету, функції, структуру та завдання.

4. Сформовано методичні підходи до аналізу капіталу підприємства. Розроблено послідовність проведення аналізу капіталу для ПрАТ «Київстар». До найбільш використовуваних показників в ході аналізу капіталу належать: коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансової незалежності (автономії), коефіцієнт фінансової стабільності, коефіцієнт фінансового ризику та коефіцієнт оборотності власного капіталу.

5. Аналіз галузі зв'язку показав, що її стан в Україні не є особливо вражаючим, але оскільки розвиток телекомунікацій відіграє величезну роль у загальному економічному розвитку країни, і держава, і громадські організації мають вживати всіх можливих заходів аби сприяти цьому розвитку, особливо для підвищення конкурентоспроможності України в цій сфері. Найбільшими мобільними операторами України є Київстар, Vodafone та Lifecell. Проаналізувавши конкуренцію в телекомунікаційній галузі України, слід підкреслити, що лідером вважається саме ПрАТ «Київстар».

6. Ознайомлення з діяльністю ПрАТ «Київстар» показало, що основними послугами, які надає підприємство є: Інтернет, міжнародний зв'язок, фінансові послуги, обмін повідомленнями, географічне позиціонування, послуги збереження та основні послуги для мобільних операторів. «Київстар» є однією з найбільших телекомунікаційних компаній України, яка пропонує широкий спектр послуг в області бездротового зв'язку. Станом на 2022 рік «Київстар» є найбільшим оператором мобільного зв'язку в Україні, обслуговуючи понад 24,4 млн клієнтів мобільного зв'язку і понад 1,1 млн клієнтів фіксованого широкопasmового інтернету в Україні.

7. Проведений аналіз основних показників фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Київстар» показав, що підприємство є досить ліквідним, нерентабельним та має невисокий рівень ділової активності в 2022 р. На підприємстві спостерігається збільшення вартості майна за рахунок джерел фінансування, а також зниження фінансових результатів. Отже, ПрАТ «Київстар» здійснює ефективну діяльність.

8. Аналіз стану управління капіталом на ПрАТ «Київстар» за 2020-2022 рр. показав, що в 2022 р. війна значно відобразилась на динаміці показників при оцінці стану управління капіталом ПрАТ «Київстар». Тому організації варто звернути увагу на зниження показників, аби запобігти виникненню можливих негативних наслідків в майбутньому. Однак не зважаючи на суттєві зниження показників, більшість із них знаходяться в межах відповідної норми.

9. Запропоновано заходи щодо покращення фінансового стану ПрАТ «Київстар». Підприємству запропоновано відмовитися від нерентабельних проектів, оптимізувати структуру підприємства та знизити кількість працівників, якщо це є доцільним.

10. Пропонуються основні напрями підвищення ефективності процесу управління капіталом на ПрАТ «Київстар», а також метод фінансового левериджу, який може викликати приріст рентабельності власного капіталу підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мотрук Д. А., Єпіфанова І. Ю. ЛІІ Науково-технічна конференція ВНТУ на кафедрі фінансів та інноваційного менеджменту 2024. ВНТУ. (м. Вінниця, 22. 03. 2024 р.) URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2024/paper/view/19020>.
2. Мотрук Д. А., Єпіфанова І. Ю. Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи 2024. (м. Вінниця, 20.05.2024 р.) URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2024/paper/view/19013>.
3. Мотрук Д. А., Благодир Л. М. Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи 2023. (м. Вінниця, 22.06.2023 р.) URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2023/paper/view/16867>.
4. Мотрук Д. А., Єпіфанова І. Ю. ЛІІ Науково-технічна конференція ВНТУ на кафедрі фінансів та інноваційного менеджменту 2023. ВНТУ. (м. Вінниця, 23.06.2023 р.) URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2023/paper/view/17458>.
5. Мотрук Д. А., Никипорець С. С. ЛІІ Науково-технічна конференція ВНТУ на кафедрі іноземних мов 2023. ВНТУ. (м. Вінниця, 23.06.2023 р.) URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fbtegp/all-fbtegp-2023/paper/view/17331>.
6. Мотрук Д. А., Єпіфанова І. Ю. ІV Міжнародна студентська науково-практична конференція «Інноваційно-інвестиційний розвиток бізнесу в умовах шокових збурень». (м. Львів, 31.03.2023 р.) URL: <https://lpnu.ua/events/iv-mizhnarodna-studentska-konferentsiia-innovatsiino-investsiinyi-rozvytok-biznesu-v>.
7. Мотрук Д. А. І Всеукраїнська науково-практична конференція присвячена пам'яті проф. Войнаренка Михайла Петровича «Фінансово-економічна платформа парадигмальних змін повоєнного розвитку України». (м. Хмельницький, 28.10.2022 р.) URL: <https://khmnu.edu.ua/events/vse-ukrayinska-naukovo-praktychna-konferencziya-finansovo-ekonomichna-platforma>

-paradygmalnyh-zmin-povoyennogo-rozvytku-ukrayiny/.

8. Мотрук Д. А., Єпіфанова І. Ю. XIV Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Управління проектами: проектний підхід в сучасному менеджменті». (м. Одеса, 20.10.2023 р.) URL: <https://odaba.edu.ua/>.

9. Мотрук Д. А., Єпіфанова І. Ю. Фахове видання «Innovation and Sustainability. Серія: економічні науки (2023)» URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/209>.

10. Мартиненко В. В. Фіскальна політика України в умовах фінансової децентралізації : теорія, методологія, практика. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2019. 389 с.

11. Зигрій О. М. Удосконалення методики аналізу показників бухгалтерської фінансової звітності підприємств. Економічний аналіз. 2018. Т. 12(4). С. 208-210.

12. Озеран А. В. Аналіз корисності інформації фінансової звітності для прийняття управлінських рішень. Молодий вчений. 2018. № 2(2). С. 200-204.

13. Слободян Н. Г. Аналіз фінансової звітності: управлінський аспект. Міжнародний науковий журнал. 2016. № 5(3). С. 67-71.

14. Коваленко Ю. М. Управління фінансовими активами. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2019. 497 с.

15. Райтер Н. І., Івасів О. С. Власний капітал як основа здійснення господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Бізнес-навігатор. 2018. Вип. 1 (2). С. 188-192.

16. Дмитрук В. О., Максимець Ю. В. Сутність категорії «капітал підприємства» відповідно до сучасних досліджень в цій сфері. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» 2020. №5 URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2020/101.pdf.

17. Міщук Є. В., Міщенко В. В., Особливості системи управління власним капіталом підприємства та шляхи її вдосконалення. Агросвіт. 2015. №24. С. 46-49.

18. Любохинець Л. С. Історичні віхи дослідження економічної сутності поняття капіталу. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. № 13. С. 3-9.
19. Бровко Л. І., Капуш О. В. Етапи управління капіталом підприємства в умовах нестабільності. 2015 URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/12/27.pdf>.
20. Домбровська С. О. Структура капіталу підприємства: сучні проблеми та парадигма розвитку: монографія. Харків. «Діса плюс». 2020. 256 с.
21. Кузьменко В. О., Івченко Н. С. Формування механізму управління капіталом підприємства. Науковий вісник Чернівецького університету. 2017. Вип. 786. Економіка. С. 76–82. URL: <http://en.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/Kuchmenko-Ivchenko.pdf>.
22. Щербань О. Д., Невдачина О. І. Теоретичні аспекти визначення сутності та структури капіталу підприємства. Приазовський економічний вісник. 2019. Вип. 3 (14). С. 284-289.
23. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент : КНЕУ. 2011. 536 с.
24. Зянько В. В. Інноваційна діяльність підприємств та її фінансове забезпечення в умовах трансформаційних змін економіки України [Текст] : Вінниця : ВНТУ, 2015. 172 с. ISBN 978-966-641-609-7.
25. Миськів Г. В. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях). Львів : Растр-7, 2020. 270 с.
26. Мицак О. В. Міжнародні фінанси. Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2020. 195 с.
27. Квасовський О. Р. Фінансовий менеджмент. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 477 с.
28. Козлова О. С. Методика оцінки фінансової стійкості. «Молодий вчений» № 10. 2017 рік. С. 914- 918.
29. І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. Фінансовий аналіз та звітність [Текст] : практикум; Вінниц. нац. техн. ун-т. Вінниця : ВНТУ, 2017. 142 с. : табл. Бібліогр.: с. 135-137. 50 (1-й запуск 1-20) прим.

30. Єпіфанова І. Ю., Дрозд І. В. Сучасні підходи до аналізу ефективності управління власним капіталом підприємства. Економічний аналіз: зб. наук. Праць. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. Том 19. № 2. С. 71-76.
31. Закон України «Про акціонерні товариства». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2008, № 50-51, ст.384.
32. Бутко М. П. Стратегічний менеджмент. навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 376 с.
33. Пономарьов Д. Е. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування і використання. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 5. С. 53-58.
34. Кучменко В. О. Економічна сутність поняття капіталу підприємства та його структури. Економічний вісник університету. 2017. Вип. 33(1). С. 232-237.
35. Маркова Т. Д., Володіна О. П., Митрофанов О. С., Чеглатонєва А.С. Власний капітал: підходи до його визначення, класифікації та його структура. Економіка харчової промисловості. 2019. Т. 11. Вип. 2. С. 31-37.
36. Рудика В. І., Сукрушева Г. О., Гонтар Т. Ю. Теоретична сутність категорії «власний капітал підприємства». Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 17. С. 436-439.
37. Погріщук Г. Б., Волощук Р. Є. Власний капітал підприємства: сутність і особливості формування в Україні. Економіка та держава. 2020. № 7. С. 16–23. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.7.16.
38. Лахтіонова Л. А. Загальна оцінка власного капіталу за даними проміжної фінансової звітності. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2020. Том 31. №3. С. 133-139.
39. Піхняк Т. А. Гармонізація обліку власного капіталу в контексті переходу до міжнародних стандартів. Вісник Хмельницького національного університету. 2019. № 6. Том 1. С. 136-141.

40. Фальченко О. О., Побережна Н. М., Юр'єва І. А. Особливості формування власного капіталу на підприємствах. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Вип. 2019. Вип. 2 (19).
41. Горкавий В. К. Статистика: Навчальний посібник. Вища школа. 2017. 304с.
42. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник 3-тє вид., випр. і доп. Знання. 2017. 668с.
43. Указ Президента "Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії". Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55/94#Text>.
44. Беренда Н. І., Редзюк Т. Ю., Ворона К. В. Управління структурою капіталу підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Вип. 19. Ч. 1. С. 14-18.
45. Демиденко С. Л. Методичні підходи до стратегічного аналізу показників фінансової звітності. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2018. Вип. 27. С. 218-225.
46. Бедзай О. В. Трансформація фінансової звітності та її вплив на методику аналізу ліквідності балансу. Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Економічна. 2017. Вип. 44. С. 86-89.
47. Бондарєва Т. Г. Роль аналізу фінансової звітності для перспективного планування діяльності підприємств. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. 2018. Вип. 2. С. 20-28.
48. Кобилецький В. Р. Онлайн-журнал «Financial Analysis online». Режим доступу: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/338-pokaznik-rentabelnosti-vlasnogo-kapitalu>.
49. Єпіфанова І. Ю. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств: теоретико-методологічні аспекти фінансового забезпечення. Вінниця : ВНТУ. 2019. С. 384.

50. Лігоненко Л. О., Хріпко А. В., Доманський А. О. Зміст та механізм формування стратегії діджиталізації в бізнес-організаціях. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2018. № 2 (2). С. 20–25.

51. Бруханський Р. Ф., Пуцентейло П. Р. Розвиток цифровізації обліку, оподаткування, аналізу і контролю в управлінні підприємствами. Тернопіль : ВПЦ «Університетська думка». 2021. С. 194.

52. Стрій Л. О., Толкачова Г. В., Гаджиев Е. Економіка на управління підприємствами. 2020. Вип. 41. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/41_2020_ukr/30.pdf.

53. Закон України «Про телекомунікації». Редакція від 16.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1280-15/ed20190716>.

54. Туль С. І. Сучасні методики інтегральної оцінки діджиталізації світової економіки та ринку праці. Науковий журнал «Причорноморські економічні студії». 2019. Вип. 42. С. 12–18.

55. Хрустальова В. В., Кононенко Є. В. «Ринок послуг мобільного зв'язку України: тенденції та перспективи розвитку». Інвестиції: практика та досвід. №1. 2019. С. 37-41.

56. Пуцентейло П. Р., Гуменюк О. О. Цифрова економіка як новітній вектор реконструкції традиційної економіки. Інноваційна економіка. 2018. № 5-6. С. 131-143.

57. Офіційний сайт ПрАТ «Київстар». Режим доступу : <https://kyivstar.ua/ru/about/about/feedback>.

58. Офіційний сайт ПрАТ «ВФ Україна». Режим доступу : <https://www.vodafone.ua/company/investors/zvity-ta-rezultaty/finansovi-rezultaty>.

59. Офіційний сайт ТОВ «Лайфселл». Режим доступу : https://www.lifecell.ua/uk/pro_lifecell/finansovi-ta-operacijni-dani/riczni-zviti/.

60. Матриця BCG (Бостонської консалтингової групи). URL: <https://uk.soringpcrepair.com/how-build-bcg-matrix-in-excel/> (дата звернення: 28.04.2022).

61. Шабикова Н. Е., Аюрова А. Ж. Вибір стратегії розвитку підприємства. Актуальні дослідження. 2020. №18 (21). С. 76-79.
62. Річна інформація про ПРАТ «Київстар» за 2020-2022 роки URL: <https://kyivstar.ua/ru/about/about/partners/issuers>.
63. Сороківська М. В. Фінанси підприємств : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської комерційної академії. 2015. 288 с.
64. Єпіфанова І. Ю., Болотнов Д. Г. Місце стратегії в системі антикризового управління підприємствами. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2022. №3. С. 335-338.
65. Тульчинський Р. В. Стратегічні аспекти формування системи антикризового управління підприємством. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 9. С. 15-19.
66. Оранська Н. О., Єпіфанова І. Ю. Економіка і суспільство. Вісник Мукачівського державного університету. 2016. Вип. 2. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/2_ukr/47.pdf.
67. Лубкей Н. П. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2019. Вип. 1. №1. С. 38-45.
68. Кремень В. М. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2020. № 11. С. 19-22. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16697/1>.

ДОДАТКИ

Додаток А
ПРОТОКОЛ
ПЕРЕВІРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
РОБОТИ НА НАЯВНІСТЬ ТЕКСТОВИХ
ЗАПОЗИЧЕНЬ

Назва роботи: «УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ
ЗВ'ЯЗКУ (НА ПРИКЛАДІ «ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО
ТОВАРИСТВА «КИЇВСТАР»»

Тип роботи: МКР

(БДР, МКР)

Підрозділ кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
(кафедра, факультет)

Показники звіту подібності Unicheck

Оригінальність 80,1%

Схожість 19,9%

Аналіз звіту подібності (відмітити потрібне):

1. Запозичення, виявлені у роботі, оформлені коректно і не містять ознак плагіату.
2. Виявлені у роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи і відсутності самостійності її виконання автором. Роботу направити на розгляд експертної комісії кафедри.
3. Виявлені у роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату та/або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень.

Особа, відповідальна за перевірку _____

(підпис)

Єпіфанова І. Ю.
(прізвище, ініціали)

Ознайомлені з повним звітом подібності, який був згенерований системою Unicheck щодо роботи.

Автор роботи _____

(підпис)

Мотрук Д. А.
(прізвище, ініціали)

Керівник роботи _____

(підпис)

Єпіфанова І. Ю.
(прізвище, ініціали)